

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 4
april 1963
pris 1:50

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

har ett program i den moderna socialpolitikens anda, sammanfattat i följande punkter:

att verka för att sociallagstiftning och arbetsvillkor på ett smidigt sätt anknyter till den handikappades individuella situation; trygghet under sjukdomstiden, men också att när tiden är mogen förhållandena inom arbetslivet medger möjlighet till en arbetsinsats, som motsvarar krafter och färdigheter,

att sjukvård och arbetsvård får sådana resurser att rehabiliteringen blir effektiv och når ut till alla som är i behov av sådan. En förutsättning härför är bl. a. en tillräcklig personalorganisation och ett tillräckligt antal platser i arbetsträning och skyddad sysselsättning,

att söka få till stånd en kontinuerlig upplysning genom möten, konferenser och utnyttjande av de möjligheter press, radio och TV erbjuder för att skapa en allmän opinion för de hjärt- och lungsjukas svårigheter, men även deras möjligheter att efter verkställd rehabilitering utnyttja sin återvunna arbetsförmåga helt eller delvis i produktionen.

130 lokalföreningar
i olika delar
av landet

16.000 anslutna medlemmar
verkar för
förbundets syften

*Genom att bli medlem verkar Ni för ett tryggare samhälle
åt hjärt- och lungsjuka!*

Beröm och nonchalans åt handikapporganisationer

I Sveriges Landstings Tidskrift behandlas i en ledare samarbetet mellan samhällets sjukvårdsorganisation och de handikappades organisationer. Landstingen är som bekant en stor huvudman, då det gäller vårdproblem och handikappfrågor av olika slag. Inledningsvis framhålles, att "det finns en rad riksförningar för tillvaratagande av olika patientgruppers intressen, t. ex. polioskadade, vanföra, MS-sjuka, lung- och hjärtsjuka m. fl. Dessa riksorganisationer utför ett gott arbete som sjukvårdshuvudmännen har all anledning att vara tacksamma för."

Citatet är ett vackert betyg åt de handikappades organisationer. För vårt eget riksförbunds del — Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka — vet vi av erfarenhet att vad som säges i Landstingens tidskrift inte är bara artigt munväder. Vi har vid många tillfällen mött förståelse och samarbetsvilja från landstingens sida. Riksförbundet har i en rad arbetsuppgifter, bl. a. ifråga om konvalescenthem, vårdavgifter vid sjukhusen m. m., i praktisk handling prövat landstingens samarbetsvilja. Utlandet är alltså en officiell bekräftelse på en reell verklighet, vilket gör det dubbelt glädjande och värdefullt för oss.

"Så länge den samhälleliga sjukvårdsapparaten är ofullständigt utbyggd, måste dylika initiativ från handikapporganisationerna hälsas

med tillfredsställelse från huvudmännens sida", skriver ledarskribenten vidare. Det finns emellertid från landstingens sida en del önskemål om samarbetets uppläggning och planering. Det är ett rimligt önskemål, påpekar skribenten, att när anstalter av olika slag planeras kontakt tages på ett tidigt stadium med huvudmannorganisationerna på det arbets- och vårdområde det gäller. I bästa fall har riksorganisationen medel tillgängliga för t. ex. inköp av fastighet, men det förekommer ej sällan att sjukvårdshuvudmännen får träda hjälpende till. Kostnaden för driften av en anläggning i nuvarande läge uppgår till betydande belopp per år. Härför saknar i regel vederbörande organisation själv medel. Man utgår från att sjukvårdshuvudmännen skall bestrída dessa kostnader. I ett stort antal fall sker också detta, ofta efter rekommendationer från landstingsförbundet och stadsförbundets sjukvårdsdelegation.

Önskemålet är tidiga kontakter — inte ett accepterande i efterhand då man redan har anläggningen färdig och placerad på viss plats. Ett planerande utan att huvudmännen varit inkopplade i början kan innebära svårigheter. Om man räknar med att driftkostnader skall utgå av kommunala medel bör naturligtvis vederbörande instans av ekonomiska skäl vara informerad så att synpunkter kan framläggas rörande

placering, anstaltens storlek m. m. Principiellt är det alldeles riktigt att anlägga sådana synpunkter — man bör inte försvåra för sjukvårdshuvudmännen att ge det stöd åt enskilda intitiativ, som de erkänner som berättigade och nyttiga.

Man kan med utgångspunkt från vad som anförts från landstingshåll med fullt fog hävda behovet av fördjupande kontakter med handikapporganisationerna. Tyvärr synes detta behov inte framstå lika klart på andra håll. Vi skall här anförä ett alldeles färskt exempel. Den stora händelsen på det socialpolitiska området under förra året var socialbalken — den nya samordningen av olika socialförsäkringsformer under ett tak. I nära samband med det försäkringsmässiga skyddet står rehabiliteringen av sjuka och arbetshindrade, dvs. att göra dem arbets- och försörjningsdugliga. Som ett led i sistnämnda strävanden lät socialministern tillsätta en särskild beredning — Centrala rehabiliteringsberedningen — genom konseljbeslut den 15 december 1961. När namnlistan på beredningens sammansättning kom stod det klart att de handikappades egna organisationer ställts utanför detta viktiga utredningsarbete. Den 27 juni 1962 gjorde Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) — samarbetsorgan för handikapporganisationer — i skrivelse till socialministern klart för denne att be-

hov av kontakt med dessa organisationer måste anses berättigat och att de förbisets vid beredningens sammansättning. Anmärkningsvärt är, när man nu läser utredningens första betänkande, att det tycks ha varit ett flitigt umgänge, studiebesök, sammanträden och kontakter med olika parter. Det är naturligtvis en riktig arbetsordning då handikappfrågorna berör många — men varför har man inte haft något intresse av stora och erkända handikapporganisationer, som arbetat för dessa grupper i många år? Nu kanske man vill ursäkta sig med att det varit svårt att veta vem som skulle få uppdraget att ingå i beredningen osv. Om man haft sådana betänkligheter, borde det i alla fall vara på sin plats att söka kontakt och höra sig för om hur en ev. representation och kontakt borde komma till stånd. Att bara ställa våra organisationer helt åt sidan — låta vår framställning försvinna i kanslihusets arkiv — är uppenbar nonchalans. Om det finns skäl att inte bereda plats i utredningsarbetet, borde det väl i alla fall vara på sin plats att inte alldeles glömma bort den part för vars bästa utredningen tillkommit.

Sixten Hammarberg

Stor kampanj om hjärt- och kärlsjukdomar startar i april

Styrelsen för Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar meddelar att föreningen i samarbete med Svenska Cardiologföreningen igångsätter en brett upplagd propagandakampanj rörande hjärt- och kärlsjukdomar. Kampanjen startar den 2 april 1963. Fr. o. m. denna dag kommer Radiohjälpen att gälla propaganda för bidrag till forskning och upplysning rörande hjärt- och kärlsjukdomar. Samma dag öppnas också en utställning i Bankhallen, som kommer att invigas av H. M. Drottningen kl. 15.00. Den brett upplagda kampanjen kommer vidare att ta sig uttryck i affischering, rundskrivelser från Nationalföreningen till olika kategorier, TV- och radioprogram. Det blir säkerligen tillfälle för oss i Status att återkomma till detta evenemang.

Nu vill vi emellertid i startögonblicket uttala vår varma uppskattning av initiativet — Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka ger kampanjen sitt fulla stöd.

ENHETLIGA DIAGNOSER FÖR HJÄRTSJUKDOMAR — krav från nordiska läkare

Vid det nordiska läkarmötet i Stockholm enades ett 40-tal specialister om att rekommendationer skall tillställas medicinalstyrelserna i de nordiska länderna om ett enhetligare system vid undersökningar och diagnos av hjärt- och kärlsjukdomar. Beslutet kommer även att tillställas FN:s världshälsoorganisation. Initiativtagare till detta möte — det första i sitt slag — var professor Gunnar Biörck. Man har för avsikt att Serafimerlasarettet i Stockholm skall få en informationscentral dit svenska och utländska läkare kan vända sig för att få upplysningar och möjlighet att etablera kontakter.

Pristagare

till bildkröss nr 2

Pristagare: 1:a pris 25:—, Britta Heimer, Kungsgatan 36 A, Malmö C. 2:a pris 10:—, M. Schaelström, Regementsgatan 12, Malmö C. 3:e pris 5:—, Maj Eklöf, Birger Jarlsgatan 25, 7 vån., Jönköping.

Lösning

S — SAL — PLUMP — KATT — LÄ — UR — KAIRO — VULKAN — GODS — DET — ÄR — INTE — TOKIG — TAVLOR — STAB — ÖS — T — RASSEL — ÅKA — STARR — SÅ — LÄTT — ATT — FÅ — BRA — ALHAMBRA — ANDE — STIA — KO — MAAS — JA — AGA — RAF — AELSK — HEMHJÄLP — NU-FÖR-TIDEN — FIKON — RIPOST — RIO — ENARE — ORDER — ELEFANTJAKT — RED.

REDAKTIONEN

Status redaktion är tillgänglig för personliga besök och telefonsamtal endast fredagar mellan kl. 14—16. Redaktörsbefattningens förening med annan tjänst gör denna arbetsordning nödvändig. För ej beställda manuskript, bilder, teckningar m. m., kan redaktionen inte ta något ansvar.

60-årsjubileum i Danmark

Boserup Minde (BM), som danska landsföreningen för tuberkulösa heter, firade sin 60-åriga tillvaro med stor fest och gemyt den 27 jan. 1963. Vi som är åtskilligt yngre i föreningskostymen ber att få gratulera vårt fina, stabila broderförbund i Danmark. Vid den högtidssammankomst i Köpenhamn, då jubiléet begicks, var Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka i Sverige, representerad av kamrer Einar Hiller, Stockholm.

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: Einar Hiller
Redaktör: Sixten Hammarberg
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Postgironr 95 00 11

Annonsspriser:

Omslagets sista sida 500:—
1/1-sida 400 1/2-sida 225:—
1/4-sida 125:— 1/8-sida 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm

Prenumerationspris: Helår 15 kr, halvår 8:25 kr

UR INNEHÅLLET:

FÖRSÄKRINGSDOMSTOLEN	6
NORSKA BRODERFÖRBUNDETS YRKESKOLA	8
LANDSTINGEN REDOVISAR	10
INGMAR BERGMAN	13
FÖDOÄMNE OCH VÅRTANKAR	16
BILDKRYSS	24

OMSLAGSBILD:

Vårbud i fönstret — foto Herbert Backofen

TV-tittande och hjärtsjukdomar

hör ihop i det moderna samhället kunde professor Lars Werkö meddela sina åhörare, då han talade om bl. a. hjärtsjukdomar inför befäl inom Göteborgs garnison. I England har man ritat upp en kurva över dödsfallen i hjärtåkommor under tiden från slutet av 30-talet fram till slutet av 50-talet och jämfört kurvan med kurvan över antalet radio- och TV-licenser. Kurvorna följer varandra förbluffande, en nedgång i början av 40-talet i dödlighetskurvan har sin motsvarighet i licenskurvan. Man ska inte dra förhastade slutsatser, framhöll professor Werkö, men vi måste se upp med vårt moderna levnadssätt och uppmärksamma behovet av kroppsrörelse och fysisk fostran.

Kedjan, från bilen in i hissen till matbordet och sedan till TV-fåtöljen, sätter sina spår i sjukdomsstatistiken:

En vuxen människas friska hjärta är en imponerande stark maskin; fast det inte är större än en knuten näve presterar det på en enda dag lika mycket arbete som skulle behövas för att lyfta en vuxen man på 75 kg nästan 300 meter upp i luften.

Ett friskt hjärta behöver alltså inte skonas — det ska tvärtom ansträngas, men på rätt sätt. Hjärtat kan och ska tränas!

Hjärtsjukdomarna har ökat — dödligheten har stigit under hela det här seklet, men den gick ner ganska markant under det senaste storkriget, särskilt bland civilbefolkningen! Vad ligger orsaken till detta?

Krigets ransoneringar var nyttiga (inte bara) för hjärtat. En lätt kropp ger hjärtat mindre dagligt onödigt arbete. Vi åt mindre fett och mindre av det onödiga och tämligen hälsovådliga industrisockret.

Freden har gett oss bilar och gjort oss till ett folk som sitter sig genom tillvaron. TV- och radioapparaterna gör, som sagt, att vår vardag blir ännu mer orörlig. Hjärtmuskulaturen blir otränad.

Men medan krig alltså genom den enklare livsföringen leder till att den civila delen av befolkningen ofrivilligt sköter hjärtat bättre så är det i viss mån tvärtom med soldaterna:

Det finns något som anglosaxerna kallar "Soldiers Heart" (soldat-hjärta) och inom det begreppets ram ligger hemligheten med större hjärt-dödlighet bland frontsoldater, jämfört med civilbefolkningen. Krigsförhållandena under andra världskriget har gett belysande erfarenheter:

PRESS | eko

Det förekom att soldater stupade — inte för att de träffats av kulor eller granatskärvor utan till följd av en psykisk och fysisk stress.

Obduktioner har också visat att många unga män redan lider av åderförkalkning

som gör att de lätt faller offer för en plötslig kraftansträngning.

I dag vet vi tämligen väl hur vi skall sköta ett friskt hjärta för att uppskjuta hjärtbesvär och för tidig död.

Vi bör öka vår kondition genom regelbunden muskelansträngning. Den läkar-grupp från Karolinska sjukhuset som deltagit i Vasa-loppet kan tala om vad den metodiska träningen betyder för allmän konditionshöjning.

Att undvika fet mat — särskilt det animaliska djurfettet — och vara försiktig med alkohol och tobak hör till de förebyggande åtgärderna. Och sedan har vi nutidens kelgris — TV-lådan — som håller oss stilla i fåtöljen, timme efter timme. Hur botar man sig för TV-passiviteten? Jo, man stänger av TV-lådan och går ut på en rask promenad i den vackra aprilkvällen, lyssnar på fåglar och njuter av andra vårtecken. Så behagliga mediciner finns det faktiskt — utan den debatterade läkemedelsindustrins medverkan till vår hälsas förbättring. Receptfritt och billigt!

Program I och program II för alla lyssnare...

Från bilen till hissen i höghuset och slutligen försjunkande i TV-fåtöljen, timme efter timme, är ingen bra kedja. TV-passiviteten kan botas med en promenad i aprilkvällen — hälsosamt och receptfritt!

Försäkringsdomstolen — en ny jätte inom rättsskipningen

Med den livliga utveckling vi haft på socialförsäkringsområdet är det naturligt att prövning av socialförsäkringsmål blivit en högaktuell fråga. Precis ett och ett halvt år innan den nya socialbalken trädde i kraft hade den nya försäkringsdomstolen trätt i funktion. Den kom till den 1 juli 1961. Socialbalken trädde i kraft den 1 jan. 1963. Domstolen hade alltså redan haft ett och ett halvt år på nacken att förbereda sig för det verkliga provet — då sjukförsäkringen, moderskapsförsäkringen, folkpensioneringen och tilläggs-pensioneringen (ATP) samordnats under ett tak, dvs. den s. k. socialbalken. Även yrkesskadeförsäkringen hör till de ärenden, som tas upp i försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolen är högsta instans för de nämnda rubrikerna, som täcks av lagen om allmän försäkring, samt yrkesskadeförsäkringslagen.

Man bör komma ihåg att domstolen inte är en högsta instans för alla "sociala frågor". Socialvårdsmålen är uppdelade på flera olika högsta instanser — högsta domstolen, regeringsrätten, kammarrätten och socialstyrelsen. Socialvårdsmålen utgör sakligt sett en mycket heterogen grupp och åtskilliga av dessa mål saknar helt samhörighet med socialförsäkringen. Som exempel på detta förhållande kan nämnas, att huvudparten av de mål enligt socialhjälp-, barnavårds- och nykterhetsvårdslagarna, som regeringsrätten handlägger, rör administrativa frihetsberövanden.

Försäkringsdomstolen tar upp till behandling alla ärenden, som överklagats till domstolen eller som underställts domstolens prövning av Riksförsäkringsverket. Någon begränsning i rätten att överklaga — t. ex. som i Högsta domstolen — existerar inte i försäkringsdomstolen. När frågan om försäkringsdomstolen behandlades på riksdagsplanen framhöll socialministern att förfarandet vid domstolen i princip skall vara skriftligt, men att tillgång till *muntlig handläggning* borde finnas. Muntlig utredning i vissa frågor kunde ställa målen i klarare belys-

Fem lagfarna och nio icke lagfarna domare sitter i försäkringsdomstolen. Här har vi de fem lagfarna domarna, från vänster försäkringsdomare Allan Lundberg, domstolens president Liss Granqvist, försäkringsdomarna Erik Malm, Folke Broberg och Curt Wildeman.

ning, ansåg socialministern, och den möjligheten borde tillvaratagas. Så har också skett i bestämmelserna för domstolsarbetet. I samband med detta blev även frågan om *fri rättegång* aktuell. Den muntliga handläggningen vid domstolen gav socialministern anledning att ifrågasätta om man inte borde göra avsteg från den inom förvaltningsprocessen vanligen tillämpade principen att enskild part själv får svara för sina rättegångskostnader. Då denna fråga var föremål för utredning har det stannat vid att man tillsviare avvaktar resultatet av detta utredningsarbete. Det kan nämnas, att de handikappades organisationer i remissyttrande framhöll vikten av att enskild person, som överklagat, kunde få ersättning för de kostnader behandlingen av ärende medförde för honom. Den frågan har alltså — tillsviare — lagts på is och f. n. utgår endast ersättning av allmänna medel till sakkunnig och vittne som försäkringsdomstolen självmant kallat.

I ett uttalande i *TCO-tidningen* framhåller försäkringsdomstolens president Liss Granqvist att även om det inte är fri rättegång är det inte nödvändigt att "en klagande måste lägga ut massor av hundralappar för att få sin sak prövad. Det blir vanligen bara portokostnaderna för vad man skriver till domstolen. Man behöver exempelvis inte anlita advokat för att föra talan utan man kan själv agera". Domstolsförfarandet är i princip skriftligt, framhåller president Liss Granqvist. "Men vi kräver inga märkvärdigheter av de personer som vänder sig hit. Vi begär inga prydligt uppställda skrifter utan det räcker med ett brev, där klaganden berättar vad som hänt och vad han är missnöjd med. Sedan är det vi här på domstolen som förbereder målen och gör utredningar när det behövs. Vi kan ha muntligt förfarande när det krävs för att få klarhet i målet. Hittills har vi emellertid inte haft anledning därtill, men det kommer givetvis mål där muntlig handläggning äger rum.

Tongångar

Att avreagera sig tycks vara mera nödvändigt för människor med intellektuell sysselsättning. De har inte samma möjlighet som kroppsarbetare att frigöra sig på ett naturligt sätt genom kropps rörelsen. Den kroppsarbetande frigör sig från bl. a. fettsyror genom kropps ansträngningen. Kontorsmänniskan samlar på "slaget" och blir inte av med det så lätt.

Professor Lars Werkö berättar om detta i ett föredrag — mycket intressant — och hans lovvärda sätt att resonera medicin på ett lättsamt sätt är bör avförda alla förutfattade meningar om att en professor inte kan "uttrycka sej begripligt för vanliga människor".

Behovet av kropps rörelse — och på rätt sätt — ger sjukdomarna mindre chanser att få fotfäste i våra kroppar och själar. Vad säger nu statistiken? Jo, dödsfallstatistiken upplyser om att det dör mer

än dubbelt så många människor i hjärt- och kärlsjukdomar som cancer. För att förebygga hjärt- och kärlsjukdomarna bör vi "röra på oss". Det har med en viss tillspetsning sagts, att den medelålders mannen i USA gör sin största kraftansträngning, då han "tar sex kraftiga steg från TV-apparaten till kylskåpet."

Bättre än att sitta stilla vid sitt skrivbord när man blir förbannad över något är att resa på sig — "och hoppa jämnfota"! Ja, det är faktiskt professorsord, om han nu inte blivit felciterad. En annan bra avledningsmekanism är att gå ut och fälla träd — om man nu har några träd att fälla förstås. I påfrestande situationer måste man få ge utlopp för de reaktioner som kroppen utlöser inför påfrestningen. Annars proppar det ihop sig till sjukdomsgroddar i mekanismen.

Folk i serviceyrken har i regel ofta att svälja förtretligheten från omvärlden — de får inte avreagera sig genom att gå i svaromål mot kunderna. Och det blir väl även ofta så att nerverna krånglar för dem som står på utsatta jobb i serviceyrken. Vi såg själva häromdagen ett praktexempel i en postlucka. Det var en minst sagt oförsämd herre, som, i ord som tryckfriheten förbjuder oss att an-

Domstolens sessionsrum är anordnat också för sådant förfarande. Den muntliga handläggningen i försäkringsdomstolen skiljer sig från de vanliga domstolarna så till vida, att vi inte kan höra den klagande på sanningsförsäkran. Däremot kan vi höra vittnen och sakkunniga på ed."

Därför att det gäller den allmänna pensioneringen och sjukförsäkringen och därmed sammanhängande frågor kan man kalla försäkringsdomstolen en hela svenska folkets domstol. Detta förhållande har även aktualiserat frågan om lekmannainslag vid domstolens sammansättning. I domstolens arbete förekommer uppgifter som att draga gränsen mellan självständiga företagare och arbetstagare, att bedöma en persons arbetsförmåga och att uppskatta hans inkomster. Det har därför ansetts vara av stort värde att domstolen har en fortlöpande och nära kontakt med bl. a. arbetsmarknaden. Kontaktsfrågan har lösts på så sätt att i domstolen sitter *dels lagfarna, dels icke lagfarna* domare. De lagfarna är fem domare: president Liss Granqvist och fyra försäkringsdomare, Folke Broberg,

Erik Malm, Allan Lundberg och Curt Wildeman. De icke lagfarna domarna är åtta till antalet och kommer bland annat från organisationerna på arbetsmarknaden, från SAF, LO, TCO och SACO. De frågor, som avgöres i försäkringsdomstolen är vanligen av stor ekonomisk betydelse. För att bedöma vissa mål behövs också medicinsk sakkunskap.

Ifråga om fall, som gäller sjuk- och invalidförmåner, kräves tillgång till läkareexpertis. Försäkringsdomstolen har ett flertal sakkunniga i medicinska frågor till förfogande. Dessa representerar sådana specialiteter som reumatologi, hjärtsjukdomar, kirurgi, lungsjukdomar, ortopedi, neurologi och psykiatri.

Den medicinska expert, som anlitas i ett speciellt mål, avger ett skriftligt utlåtande. För att den klagande skall få veta vad som kommer fram i hans ärende får han del av alla yttranden och därmed också tillfälle göra egna kommentarer.

Hur mycket arbete kan det nu röra sig om i en sådan här domstol? Ja, om man utgår ifrån att vi praktiskt taget alla (även om vi inte

vända, ansåg sig ha rätt att snuva till flickan i luckan. Köbildning kan reta oss luckbesökare, men ilskan bör ändå hålla sig inom rimliga gränser. Mannen ifråga bör inte skylla på att "det inte fanns några träd att fälla" i närheten.

En annan professor — Folke Henschen — berättar i en bok om en lärare i medicin, som var fruktad av sina elever på grund av sitt häftiga lynne. Men professor-läraren hade hittat på ett sätt att skydda sig själv och omgivningen. Då eleverna gjorde fel, som förargade honom mer än lovligt, sprang han sin väg och visslade för att avreagera sig.

"Vissla bort sin olust och förargelse" praktiserades också i Karl XII:s fältläger av generalen Rehnskiöld enligt vad Heidenstam berättar i Karolinerna. Orsaker till förargelse var det säkert gott om också på den tiden. För såväl krigstid som fred vill professor Lars Werkö vidare rekommendera måttlighet i fråga om föda, alkohol och nikotin. Kontinuerlig, men måttlig träning är av betydelse, liksom att man undviker övervikt och alltför mycket ansvarskrävande arbete. Det förefaller vara ett gott recept — både för karoliner och vanliga nutidsmänniskor i stillsamare yrken.

uppträder som överklagare och sakägare!) beröres av socialförsäkringarna så måste det bli åtskilligt att syssla med juridiskt sett. Domstolen har hittills haft en årlig kapacitet på 850—900 mål. Cirka hälften gäller yrkesskadeförsäkringen, en fjärdedel rör sjukförsäkringen och en fjärdedel pensioneringen. När ATP-systemet kommer i full utsträckning på förmånssidan kan man vänta en ökning i målen. Försäkringsdomstolen har väl ännu inte fått sin slutgiltiga arbetsform — man får väl om partsförhållandet, om införande av ett s. k. allmänt ombud i socialförsäkringsmål m. m., tillsvidare ta fasta på socialministerns ord; "frågan bör lämpligen tagas upp vid ett senare tillfälle, sedan större erfarenhet angående besvär förfarandets funktion inom det nya socialförsäkringssystemet vunnits".

Den som är särskilt intresserad för försäkringsdomstolens arbete kan läsa om de domar, som avkunnas, i officiellt tryck. Domar av intresse publiceras i Tidskrift för allmän försäkring, som ges ut av Försäkringskassaförbundet i Stockholm.

S. H.

Utsikt över byn Krokeide,
där Landsforeningen for
Hjerte- og Lungesyke
har egen yrkesskola.

Norska broderförbundets yrkesskola i Krokeide

en presentation av HENRY JÄREVIK

Här samlas eleverna till teorilektioner och samkväm.

Ute i havsbandet, i byn Krokeide någon mil utanför Bergen, har Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke sin egen yrkesskola. I denna natursköna, typiskt norska trakt, har det norska förbundet lagt grunden till en social verksamhet, som är ett strålande bevis på vad en ideell organisation kan uträtta till hjälp åt de människor som på grund av sjukdom eller iråkad invaliditet är i behov av arbetsvårdande åtgärder. Nämnas kan, att under sommarferierna vid skolan, håller broderförbundet där sin årliga tillitsmannkurs, en motsvarighet till vårt förbunds socialvårdskurs. Man utnyttjar således skolan rationellt och får samtidigt en god propaganda för den bland sitt eget folk.

Skolan har en betydande maskinutrustning.

Yrkeskolan, som förresten står inför en betydande utbyggnad, tillkom hösten 1944, då förbundet inköpte hela egendomen som skolan är uppförd på för rena vänskapspriset, 990 kr. Det tillsatta Yrkesutbildningsrådet fick den krävande uppgiften att förverkliga projektet. Med stor entusiasm och uppoffring fick man kvinnor liksom män att arbeta både lördagar och söndagar med att uppföra byggnader och anlägga vägar i den kuperade terrängen. Behovet av yrkeskolor i Norge var efter kriget givetvis mycket stort och de första som arbetade med byggan-

det av skolan var just krigsinvalider. De första kullarna elever hade det säkert ganska besvärligt, då de ekonomiska förhållandena vid den tiden icke var lösta för eleverna. Sedan starten har 575 personer omskolats vid L.H.L:s yrkesskola i Krokeide.

Skolan omfattar tre verkstäder med modern maskinpark och internat. Utbildning ges inom snickeri, metallindustri och elektronik. Industrierna vill gärna ha eleverna i sin tjänst efter genomgången kurs och ofta är det så, att utbildningen inriktas på en speciell arbetsuppgift i samråd med någon industri och att eleverna således har platser bookade i öppna marknaden. Elevernas ålder varierar från 20 år och upp till 55 år. De ha oftast försörjningsplikt, varför det är viktigt att de får en gedigen utbildning för att få en bra anställning efter avslutad kurs.

Även om yrkesutbildningen vid skolan går mot en ökad specialisering, är det vissa ämnen som är obligatoriska för samtliga elever, bl. a. språk, räkning, fysik och kemi. Realskola i matematik är obligatorisk inom elektroniklinjen och här kan eleverna bli auktoriserade radio- och TV-tekniker efter c:a 12

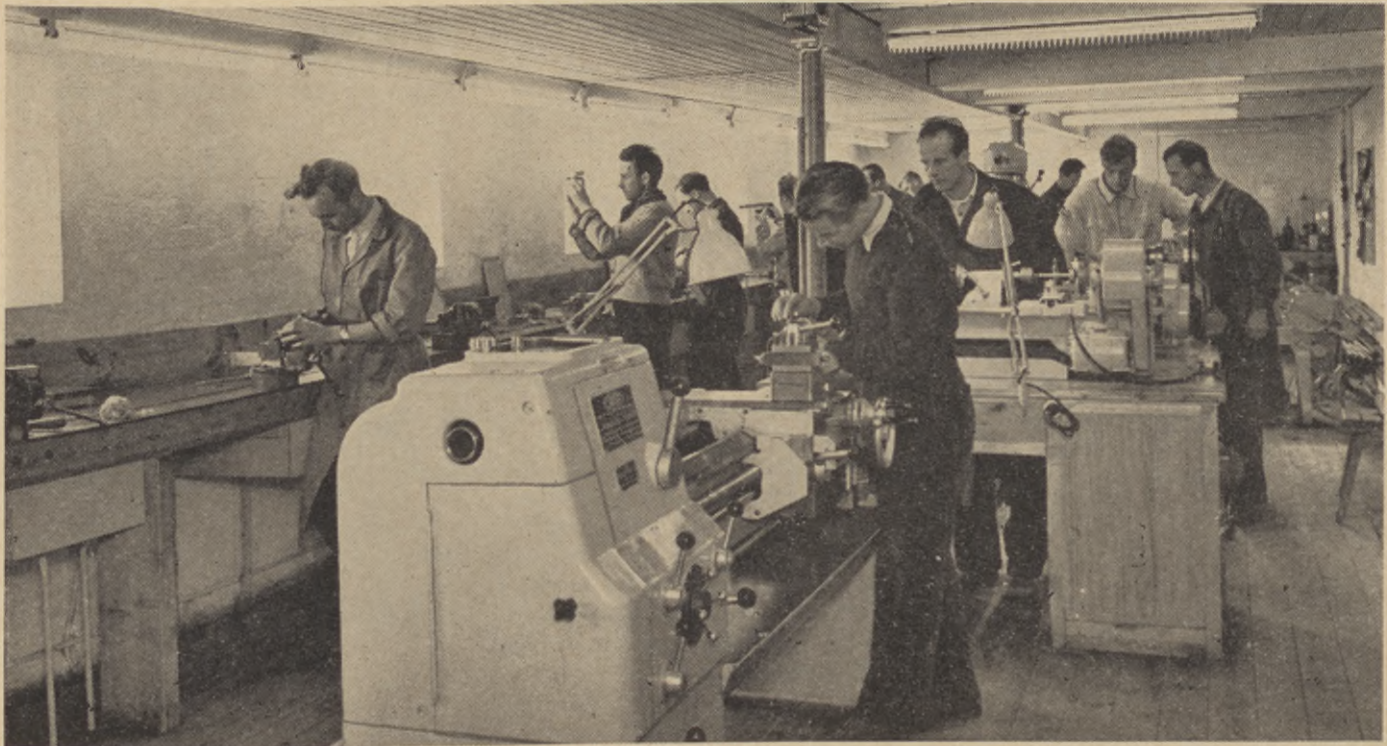
månader, men då fordras också att de klarat två kompletterande brevkurser. I övrigt är undervisningen selektiv och baserad på elevens tidigare kunskaper. Examen avlägges inför censorer från fackskolor och skolans yrkesutbildningsråd.

Den förestående utbyggnaden av skolan är planerad med platser för 66 elever och ökning av yrkesval. Härtill fordras emellertid kapital och man har kostnadsberäknat utbyggnaden till 1.800.000 kr för verkstadsbyggnader, och 1.300.000 till internatförläggning för eleverna.

Kommunal- och Hälso- och sjukvårdsdepartementet har uppvaktsats om bistånd för detta stora projekt och likaså har efter kontakt med arbetsgivareorganisationen, deras löfte erhållits om bistånd vid en landsomfattande insamling. Landsforeningen har en god inkomstkälla i sitt stora lotteri på 500.000 lotter à 1:—. Man räknar med att få sålt samtliga lotter och då vinstvärdet uppgår till 1/4-del av försäljningssumman och det inte förekommer någon lotteriskatt i Norge, bör nettobehållningen bli betydande. Mestparten av dessa medel går till yrkeskolan, en social verksamhet som vårt norska broderförbund rönt mycken uppskattning för.

Henry Järevik

Teori och praktik går hand i hand vid undervisningen på Krokeide. Utbildning ges inom snickeri, metallindustri och elektronik.

LANDSTINGEN REDOVISAR

Vid 1962 års landstingsmöten fattades många beslut i sjukvårds- och rehabiliteringsfrågor. Här redovisas några plock från landstingens protokoll landet runt. Redovisningen är långt ifrån fullständig men ger dock en uppfattning om att det rör sig framåt med många av de frågor vi behandlar i Status — frågor som i hög grad berör de handikappade och deras organisationer.

Södermanlands läns landsting skall utreda förutsättningarna för allmän hälsokontroll inom länet — liknande beslut fattades av bl. a. Östergötlands län — och Jönköpings läns landsting beslöt genomföra allmän hälsokontroll i den omfattning som efter samråd med central myndigheter kan befinnas lämplig och möjlig. Till landstingets andel i kostnaderna för kontrollen anvisades 200.000 kr.

Kronobergs läns landsting anvisade 100.000 kr för påbörjande av allmän skärmbildsundersökning av länets befolkning. Malmöhus läns landsting anslag 335.000 kr till hälsoundersökningar. Göteborgs och Bohus läns landsting beslutade att göra en utredning om resultaten av inom vissa landsting företagna hälsoundersökningar.

Älvsborgs läns landsting beslutade att i samarbete med medicinalstyrelsen genomföra en allmän skärmbildsundersökning av länets befolkning och beviljade 200.000 kr i delanslag härför. Jämtlands läns landsting anslag 70.000 kr till fortsatt allmän skärmbildsundersökning inom länet.

Stockholms läns landsting skall tillsätta en koststyrelse med uppgift att i centralköket vid Nacka lasarett tillverka plastfilmsförpackade maträtter samt att distribuera färdiga produkter till bl. a. lasarett i Danderyd, Upplands-Väsby, Södertälje och Nacka. Koststyrelsen kommer bl. a. att söka utveckla formerna för samarbete med Stockholms stad i hithörande frågor, fastställa och utarbeta riktlinjer för ev. konsultationsverksamhet osv.

Östergötlands läns landsting beslutade att efter ytterligare utredning fastställa organisationen för den medicinska rehabiliteringen. Vid Bodens lasarett skall ett vårdhem med 50—60 platser för tbc-sjuka anordnas för 3 milj. kr enligt beslut av

Norrbottnens läns landsting. Ett sjukhem för långvarigt sjuka uppföres likaledes vid Bodens lasarett med 100 vårdplatser och en kostnad av 4,1 milj. kr.

Rehabiliteringskliniken och kliniken för långvarigt kroppssjuka utökas vid Borås lasarett genom om- och tillbyggnad av Solhems sjukhus för 7,4 milj. kr enligt beslut av Älvsborgs läns landsting.

Långvarigt sjuka inom Malmöhus län, vilka vårdas i hemmet och erhåller bidrag från landstinget, skall även erhålla fria läkemedel och för underlättande av hemsjukvården skall utlåningsverksamhet beträffande vissa hjälpmedel anordnas.

Sandträsk sanatorium i Norrbottens län skall omändras till vårdhem för psykiskt efterblivna. De lungsjuka flyttas över till den nya lungkliniken i Boden. I Östergötlands län — vid Finspångs sjukhem — anordnas en skyddad verkstad för lättskötta psykiskt sjuka. Platsantalet blir 30 och kostnaden för verkstadens uppförande beräknas till 495.000 kr.

Kronobergs läns landsting beslöt lämna bidrag till inom landstingskommunen bosatta hjärtsjuka patienter för vård på godkänt konvalescenthem.

Landstingsbidrag till inköp av läkemedel för behandling av sjukdomarna astma och multipelskleros skall under vissa förutsättningar utgå till i Kronobergs läns

landstingskommun mantalsskrivna personer med hälften av det belopp, varmed priset överstiger 3 kr. Utredning om generösare bestämmelser ifråga om rätten att erhålla fria mediciner skall verkställas i Jönköpings län. Norrbottens läns landsting skall företa översyn av nuvarande bidragsgivning beträffande läkemedel.

Stockholms läns landsting uppför ett arbetsträningsinstitut för ca 50 klienter och med ett internat för ca 20 av dessa. Beräknad kostnadsram för bygget är 2,5 milj. kr. Uppsala läns landsting inordnar arbetsvårdande verksamhet under hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Under denna styrelse sorterar en av landstinget utsedd rehabiliteringsnämnd på sju ledamöter. En rehabiliteringscentral vid Akademiska sjukhuset skall igångsättas under innevarande år.

Frågan om landstingsbidrag till av kommuner anordnade skyddade verkstäder för partiellt arbetsföra utredes av Kalmar läns norra landsting. På Gotland anordnas en verkstad för skyddad sysselsättning i Klintehamn för en byggkostnad av 500.000 kr. Landstingets arbetsträningsverkstad i Kristianstads län får nya lokaler, som kostar 1 milj. kr. Vidare beslutade landstinget där att bevilja bidrag till startande av skyddade verkstäder inom länet med 20 % av anskaffningskostnaderna för första grunduppsättningen av maskiner och verktyg, dock högst 1.000 kr per arbets-

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Pärlor av trä, glas, kristall och metall.

Indiska Ädelstenar till halsband och armband.

Brasiliansk Onyx till hängsmycken, örhängen, nyckelringar och halsband.

Silvertråd i olika former och dimensioner.

Rundböjtänger för trådarbeten.

Halsbandslås i olika utföranden 1—5 rader.

Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 22 färger.

Väskhandtag i pärlbambu och rotting.

Pappstommar och Silkebast för bastflätning.

Skinn och läder för alla ändamål.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Begär prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp

Firma SUNE ENGLUND, Örebro

Klostergatan 18 III
Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

plats. Bidrag utgår endast under förutsättning att kommun, som beviljas landsningsbidrag, upplåter platser jämväl för skyddade fall från kringliggande kommuner inom länet. Skaraborgs län utreder frågan om ökat stöd åt i primärkommunal regi anordnade verkstäder för arbetsträning och skyddad sysselsättning för partiellt arbetsföra.

Skyddad verkstad i Köping för 1,6 milj. kr har godkänts enligt plan av Västmanlands läns landsting. Landstinget skall överta och driva den av länets hemslöjdsförening bedrivna skyddade verkstaden för handikappade. I Borlänge får arbets träningsverkstaden ytterligare ett elevhem med 15 platser jämte familjebostad för en arbetsledare enligt beslut av Kopparbergs läns landsting.

Örnsköldsvik får skyddad verkstad och utredning om startande av ytterligare försöksverksamhet med skyddad sysselsättning inom Västernorrlands län utredes av arbetsvårdsstyrelsen i länet enligt landstingets beslut. En hemarbetscentral anordnad som försöksverksamhet i anslutning till landstingets arbetsträningsverkstad i Jämtlands län kommer till stånd. Landstinget i länet beslutade vidare att som villkor för bidragsgivning rörande anskaffning av motorfordon till partiellt arbetsföra gäller att till enskild person icke annat än i undantagsfall beviljas högre belopp än vederbörande primärkommun beviljat, dock högst 1.000 kr. För anordnande av inackorderingshem för klienter vid landstingets arbetsträningsverkstad i Jämtland skall eftervårdsnämnden i HSB:s bostadsrättsförening Lommen söka förvärva bostadsrätt.

—
Alldeles som hemma...

— Jag ska be att få stenhårda köttbullar, vidbränd potatis och klimpig sås... jag längtar så efter min bortresta fru!

Vi pratar om...

Hur våra barn utvecklas "fritt"

Vi lever i barnens tidevarv, TV press och radio har medverkat till att barnen redan på ett tidigt stadium får höra och se det mesta som förut varit tabu och därför har de utvecklats till högst frimodiga ungar.

Frågan är om inte denna frihet från både föräldrars och skolans sida har gått för långt, att vi helt enkelt har fått med små tyranner att göra och det var väl ändå inte meningen med vår fria uppfostran. Redan på mormors och morfars tid och på våra föräldrars var disciplinen i hemmet hård, vid bordet skulle ett barn "låta maten tysta munnen" det var inte fråga om något annat och minsta pojkestreck bestraffades med att gå i säng utan kvällsmat. Det var naturligtvis onödigt hårt, den ibland alltför stränga uppfostran skapade misstro och skräck. Skrämseltaktiken utgjorde också ett led i barnuppfostran. Man skrämde de små för sotaren och i skolan kunde de till och med få smäll på fingrarna eller hotas med rotting.

Läkarna anser att på så sätt uppkom neuroser redan i tidiga år, som var betydligt hämmande för den senare utvecklingen.

Nu har hela disciplinfrågan svängt allt för mycket över åt andra hållet. Barnen gör i stort sett som de vill, tillsägelser tar de inte på allvar, vi har löst så mycket om i pressen att barn måste regeras med mild hand annars kan de få komplex och hämningar. Nu verkar det som föräldrarna skulle få det istället.

I hemmet för barnen en alldeles egen terror och går vilt och hänsynslöst fram med all solklar rätt, nu för tiden skulle ju ingen pappa tänka på att stänga in sin lille son i garderoben, eller låta en flicka stå i skamvrån hur mycket väsen de än för.

De ska vara med överallt, sitta sent uppe och se på TV och uppträda snäsigt och oartigt mot vuxna personer ute som kommer med den minsta tillsägelse, och då får veta att de är en "kärring" eller "gubbe". Jag går så långt att jag anser vår fria uppfostran har övergått till rent joller. Vad barnpsykologer anse skulle vara intressant att få veta, de skyller tro-

ligen på den allt för tidiga upplysningen i alla frågor.

Men faktum kvarstår, föräldrarna klemmar med sina telningar allt för mycket. De små har ju inget sinne för proportioner, de bara tar som sin självklara rätt att de ska få allting och vara med om allting, att de ska bestämma helt enkelt.

Hur länge ska barnen stoppa för en sådan utveckling, när vi vuxna inte klarar allt jäkt och den stressade tillvaron. Skolläkare har klagat över TV, där barnen sitter fastklistrade kväll efter kväll då Vilda Västern-programmen pågår, och vaknar med huvudvärk på grund av ljusets skadliga inverkan på deras ögon.

Barnen sade det säkert betydligt lugnare förr, de kunde ändå sysselsätta sig på kvällarna, spela spel, klistra frimärken, sy dockkläder. När de var främmande kom de in och hälsade, läste små dikter utantill av Topelius, och drack choklad med vispgräde.

— Ja, men det var en förlegad tid, säger vi, på vad sätt förlegad? frågar jag, de hade inte mindre roligt för att inte allting omkring dem var buller och bång och förstörda nerver för deras föräldrar. De blev säkert sunda och bra barn och växte upp till harmoniska människor trots den hårda disciplinen.

Det bästa av allt var kanske att de inte stod i centrum av tillvaron, barn var barn, de skulle ha sin tid i skydd av föräldrahemmet, de behövde inte delta i allt som skedde runt omkring dem. Nu ska till och med reklamen spekulera i barn.

En av de smartaste idéerna har restaurangerna kommit på när de annonserar i allt större utsträckning om "barnmatsedel" och lektant som tar hand om barnen i ett medel för sin ökade service. När blev krogarna en lekplats för barn? Om föräldrarna inte kan skaffa barnvakt får de helt enkelt låta bli att gå ut, om det låter som hårda bud, så snälla föräldrar välj åtminstone en enkla restaurang eller en grillbar, eller gärna ett värdshus.

Det är i alla fall omöjligt att begära krogvana av en fem, sexåring. Tänk på att en guldkrog inte är rätta stället för en

Kuratorverksamhet för partiellt arbetsföra i Örebro län

Örebro läns landsting var det första landstinget som tillsatte särskild kurator för partiellt arbetsföra. Det var inom tuberkulosvården som landstinget år 1948 inrättade en kuratorstjänst med uppgift för befattningshavaren att bistå tbc-skadade vid återinpassning i arbetslivet och i övrigt tillgodose behovet av kurativ hjälp under eftervårdstiden. Då sådan hjälp huvudsakligen anknöt till arbetsvårdande verksamhet placerades kuratorn för tbc-sjuka ej vid något sjukhus utan erhöll tjänsterum i anslutning till länsarbetsnämndens lokaler för att kunna stå i nära kontakt och samarbeta med dess arbetsvårdsexpedition. Detta samarbete visade sig vara synnerligen värdefullt och vid inrättande av ytterligare en befattning som eftervårdskurator speciellt för grupperna rörelsehindrade, hörselskadade och synsvaga, förlades även dennes verksamhet i anslutning till arbetsvårdsexpeditionen. Samarbetet med länsarbetsnämnden har under årens lopp starkt utvecklats, bl. a. på så sätt att landstingets kuratorer utför utredningar i ärenden rörande näringshjälp åt partiellt arbetsföra, anskaffande av invalidfordon samt avseende en mängd andra rehabiliteringsåtgärder. Kuratorerna svarar för all kuratorsverksamhet vid landstingets träningsverkstad och vid hörcentralen. Kuratorn för tbc-sjuka har regelbundna mottagningar vid Garphytte sanatorium och vid dispensären i Karlskoga.

Av redogörelse för kuratorsverksamheten under år 1961 framgår att 544 personer en eller flera gånger under året anlitat expeditionen. Antalet bokförda hjälpåtgärder uppgick till 1.279.

Genom framställningar till landstinget, primärkommuner, länsarbetsnämnden och andra institutioner och till de handikappades olika intresseorganisationer har till inköp av invalidfordon anskaffats 185.700 kronor i form av bidrag och räntefria lån och till näringshjälp 217.800 kronor. Sammanlagt har således under år 1961 anskaffats 403.500 kronor till dessa ändamål varav landstinget i form av räntefria lån bistått med 65.400 kronor.

Kuratorsexpeditionen är som angivits förlagd till länsarbetsnämndens lokaler, Fredsgatan 25, Örebro, tel. 019/11 99 00. Partiellt arbetsföra och andra handikappade som är i behov av hjälp i något ärende som hör till kuratorernas arbetsuppgifter kan vända sig till expeditionen där förste kurator Charles Andersson och kurator Rune E. Nyman gärna bistår med hjälpåtgärder inom ramen för de resurser som för närvarande står till förfogande. I samarbete med länsarbetsnämnden kan bl. a. ordnas med omskolning och yrkesutbildning. Det bör observeras att under tid för omskolningskurs eller annan yrkesutbildning som av länsarbetsnämnden beviljas partiellt arbetsföra utgår bidrag i sådan omfattning att ingen handikappad av ekonomiska skäl skall behöva avstå från att delta i omskolningskurs eller genomgå yrkesutbildning som befunnits vara den lämpligaste åtgärden för att möjliggöra en återgång till arbetslivet.

Landstingets kostnader för kuratorsverksamheten för partiellt arbetsföra under år 1961 uppgick till 55.235 kr.

(Ur Landstingsnytt — meddelanden från Örebro läns landsting, nr 2 1962)

■ EUROPAS MEST LÄSTA...

Forts. fr. sid. 21

det litet lugnare och nu inskränker han sig som sagt till sex böcker om året.

Simenon föddes egentligen i Belgien, men redan när han var sjutton flyttade han till Paris och försörjde sig på att skriva allt mellan himmel och jord. Mest var det skräp, men det var en nyttig lärotid och när han var tjugosju år ansåg han sig färdig för mer avancerade experiment och så föddes kommissarie Maigret. Serien om den lille franske polismannen blev genast en succé över hela Europa och snart var böckerna översatta till aderton språk. Flera gånger har Simenon sedan försökt sluta med kommissarie Maigret, men publiken har alltid krävt att få honom tillbaka och idag står han kanske livskraftigare och populärare än någonsin.

När Simenon verkligen skriver så skriver han mycket intensivt. Han stiger upp klockan sex och håller på tre timmar. I elva dagar håller han strikt den ritualen och sedan hur otroligt det än låter är romanen färdig. Det är då inte underligt att han knappt själv kan hålla reda på hur många böcker han skrivit. När han skrev under sexton olika pseudonymer i Paris är det inte så underligt att han måste ha kortregister för att hålla isär de olika romanerna och figurerna för att undvika sammanblandning. En del tror sig veta att det sammanlagda antalet Simenonböcker rör sig om 450 stycken, men Simenon själv anser att han sedan 1932 bara skrivit 155. Men det är ju vackert så.

Numera har Simenon flyttat till Amerika, där hans böcker nu släpps ut i massupplagor. Hans förläggare har skrivit kontrakt med honom att under de närmaste två åren släppa ut tjugo stycken romaner. Men då kommer säkerligen en del att vara äldre saker som förut inte publicerats i Amerika. Nu får man bara hoppas att den amerikanska atmosfären inte dödar hans inspiration eller förmår honom att släppa den sällsynt levande och intressanta figuren kommissarie Maigret som vi även här i Sverige under senaste år alltmer lärt oss att uppskatta.

vild telning. Det är möjligt att far och mor tycker det är förtjusande när deras unge springer runt borden kletig om munnen, men vithåriga groggarbröder och alla de andra gästerna har inte riktigt samma mening, för dem är ert barn bara ett irritationsmoment, och de har också rätt att få vara ifred. Restaurangen är ingen barnkamare. Det finns något som heter hänsyn till andra hur stor föräldrakärleken än är.

*

Tyvärr håller vi våra barn i för lösa tyglar, det är inte meningen att vi ska

regeras av dem, och de blir inte mer harmoniska för att de ska vara med på allt. Stäng av TV:n när det passar er själv, och köp då och då något annorlunda litteratur till dem än seriemagasinet, som de själva älskar.

Det finns så många underbara klassiska barnböcker.

Dra in litet på biobesöken, låt dem istället ta hem sina kamrater och bjud på något gott, och så lär dem så tidigt ni kan artighet, det har de bara gott av hela sitt liv.

Marianne Hellmér

Max von Sydow (Herr Töre) i Jungfrukällan. SF-film

Bibi Andersson (Mia) och Nils Poppe (Jof) i Det sjunde inseglet. SF-film

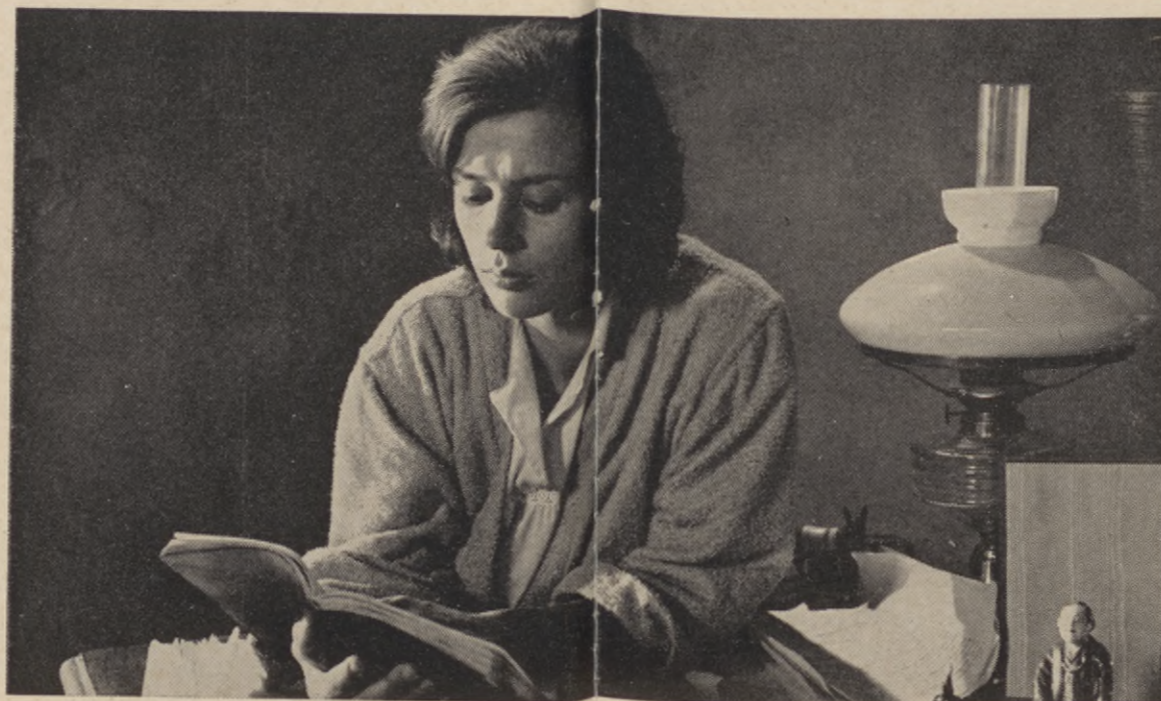

Victor Sjöström (Professor Isak Borg) och Naima Wifstrand (Isaks mor) i Smultronstället. (SF-film)

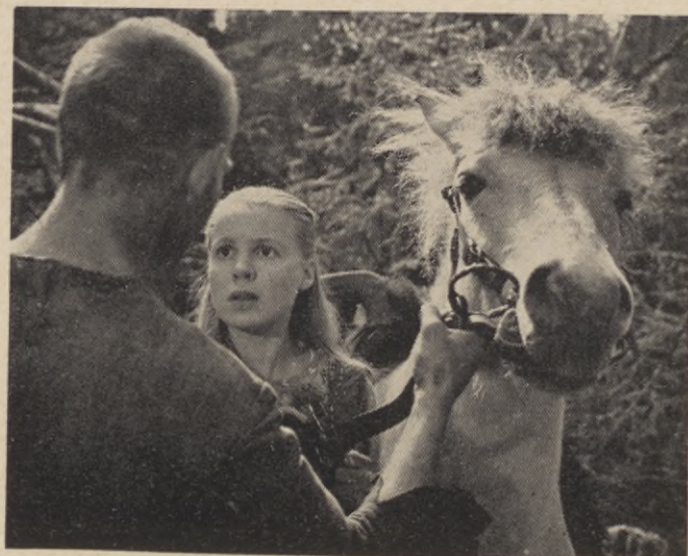
UR INGMAR BERGMANS

★ ★ ★ ★ ★ **FILMER** ★ ★ ★ ★ ★

Harriet Andersson i Så som i en spegel. SF-film

Birgitta Pettersson (Karin) i Jungfrukällan. SF-film

Jarl Kulle (Greve Carl Magnus Malcolm) och Margit Carlquist (Charlotte Malcolm) i Sommarnattens leende. SF-film

1943 fick Ingmar Bergman på allvar fotfäste i filmkonstens värld. Hans manuskript "Hets" blev inspelat med Alf Sjöberg som regissör. Året efter väntade chefsstolen på Hälsingborgs stadsteater och två år senare gick vägen vidare till Göteborg.

Ingmar Bergmans framgångar har inte varit lättköpta. Längre fick han arbeta i motvind. Åren 1944—1950 hade han sin hand med i femton filmer: det var dels Ingmar Bergmans manuskript regisserade av andra, andra manuskript regisserade av Ingmar Bergman och filmer både skrivna och regisserade av Ingmar Bergman. "Hets" blev inspelat med Alf Sjöberg som regissör. Året efter väntade chefsstolen på Hälsingborgs stadsteater och två år senare gick vägen vidare till Göteborg.

Ingmar Bergmans framgångar har inte varit lättköpta. Längre fick han arbeta i motvind. Åren 1944—1950 hade han sin hand med i femton filmer: det var dels Ingmar Bergmans manuskript regisserade av andra, andra manuskript regisserade av Ingmar Bergman och filmer både skrivna och regisserade av Ingmar Bergman. "Hets" blev en internationell framgång. Men debutregin i "Kris" ändade med en ekonomisk förlust och Ingmar Bergman fick inte något mer uppdrag på SF. Lorens Marmstedt tog honom till sig och lät honom göra tre filmer: "Det regnar på vår kärlek", "Skepp till Indien" och "Musik i mörker". Alla tre gick med förlust. Av samtliga Bergman-filmer t. o. m. 1950 var bara "Hets" och "Sommarlek" kassaframgångar. "Kvinnan utan ansikte", "Hamnstad, Eva" och "Törst" gick ihop, men alla de övriga var ekonomiska bakslag.

◇

Studerar man kritiken ska man upptäcka det märkliga att medan Ingmar Bergman ännu inte funnit sin stil och hans filmer utmärktes av osjälvständighet, så bemöttes han ofta av välvilja. Men när han började visa en personlig profil och egenart så hårdnade kritiken och blev många gånger nedgörande. Först när den internationella uppmärksamheten började göra honom ryktbar svängde kritiken.

1949 fick han tillfälle att göra sin första helt självständiga film:

— Man åt och vändades, men vågade inte kritisera "maten".

Födoämnen och vårtankar

Text: KI-LO-WATT ● Teckningar: SVEN BJÖRNSON

Fram på vårvintern var det ofta nästan rensopat på resursernas botten. För att gå till det högsta i skapelsen — människan själv — kunde hon se rätt skavank ut strax före islossningen. De äldres skrovliga skal var väl åtminstone ytligt sett inte så mycket förändrat, men ungdomen i stugan, i normala fall ett halvt dussin, kanske flera, var blek och slokande som en vissnen blombukett. Vinterkylan och de långa vintermånaderna hade sugit kraften ur de små människokotten. Mat-

förråden började tryta i socknens utkanter, i byarna närmast där skogen tog vid. Potatisen i spruckna trälådor såg rynkig, oaptitlig och förtorkad ut, kornmjöl och lingonmos, liksom potatisen, var förrådsvara insamlad under sommaren och hade mist mycket av näringsvärdet genom bristfällig lagring. Om det nu fanns så mycket att skrapa i botten på lådor och kaggar. Butiksmaten var dyr lyxvara. Man fick lov att hushålla med den egna råvaran för att klara den s. k. näringstillförseln.

"Fängelse". Trots sina svagheter pekade den tydligt på stor begåvning. "Fängelse" är den svartaste film som Bergman har gjort. Men året efter öppnade han ett ljusare perspektiv med filmen "Sommarlek", en skildring av en skärgårdssommar — sådan den ensamme ynglingen Bergman hade drömt sig den. Bergman skulle återkomma till den svenska sommaren, i filmer som "Sommaren med Monika", "Sommarnattens leende", "Smultronstället".

◇

Sin första film gör Bergman sedan han kommit till Malmö stadsteater och signerat succéer: "Gycklarnas afton" 1953. Filmen som spelar i cir-

kusmiljö och skildrar konstnärskapets förnedring kom senare att följas av en variant på temat, "Ansiktet". Om kritiken nu var blandad så var den det däremot inte två år senare inför "Sommarnattens leende". Filmen markerade Bergmans genombrott både internationellt och här hemma. Det var en oerhört påkostad film: 750.000:— betydde att 1.300.000 människor måste gå och se den för att den skulle gå ihop. Till det entusiastiska mottagandet överallt fogades pris vid Filmfestivalen i Cannes 1956. Nu äntligen hade Bergman skapat sig en position från vilken han kunde arbeta självständigare och bättre förverkliga sina idéer.

En ko, som mjölkade bra, var förstas en guldgruva på vårvintern. En nykalvad ko i lagårn med tungt ljuver, en härlig tillgång, inte bara ett vanligt djur, en fastkedjad ko i sitt bås, en ko som stod där och glodde med stora, dumma ögon. Vilken tillgång representerade inte hennes mjölk för en torparfamilj med småbarn! Mjölken var livssaften, som pumpade liv i blombuketten, dvs. barnflocken i stugan. Kon stod där, värdefullare än en oljekälla i Mexiko eller Baku för nutidens törstiga bilkö. En torpare tittade lika kärleksfullt på sin fina mjölkko som en stor finansman på sina bästa aktier. I båda fallen rörde det sig om väntad utdelning — fet, spenvarm mjölk eller stigande värde på börser. Utdelningen från kon betydde liv och hälsa för torparfamiljen. Ett "kursfall" i väntad mjölkavkastning var katastrof, avbrott i näringstillförseln under de sista sega vintermånaderna.

Torparn tittade lika kärleksfullt på sin fina mjölkko som en finansman på sina finaste aktier.

Lingonmoset högs i stycken med en handyxa...

Därför dyrkade man en bra mjölkko. Hon utsattes för allehanda uppmärksamheter. Man fjäskade för henne med potatisskal och allt annat som kunde åstadkommas i läckerheter. Avfallsprodukter överlämnades som gåvor. Kon var husets storfurstinna, mjölkdropparnas drottning, på vars altare man offrade för att klara livhanken. Det var en hyllning, som frambars med det sluga syftet att den skulle ge snabb utdelning i ökad mjölkproduktion.

Strömmingskaggen eller silltunnan, saker man köpte in redan på hösten, skulle räcka till våren. Trots den ymniga saltningen var de sista skikten i kagg- eller tunninnehållet mycket sämre i smaken än då man påbörjade innehållet på hösten. Man åt och vändades. Ingen vågade för en sträng uppfostrans skull kritisera "maten". Tog strömmingen och sillen slut kunde laken brukas som sovel till potatisen. Då längtade man i alla fall till den tid då en och annan strömming eller sill badade

Forts. å sid. 19

Nu avlöser den ena storfilmen den andra: "Det sjunde Inseglet", "Smultronstället", "Ansiktet", "Nära livet". Utlandsberömmelsen ökar, även vid de två följande Cannesfestivalerna får Bergman pris. I USA stegras intresset och 1960 fick "Jungfrukällan" Oscar för bästa utländska film.

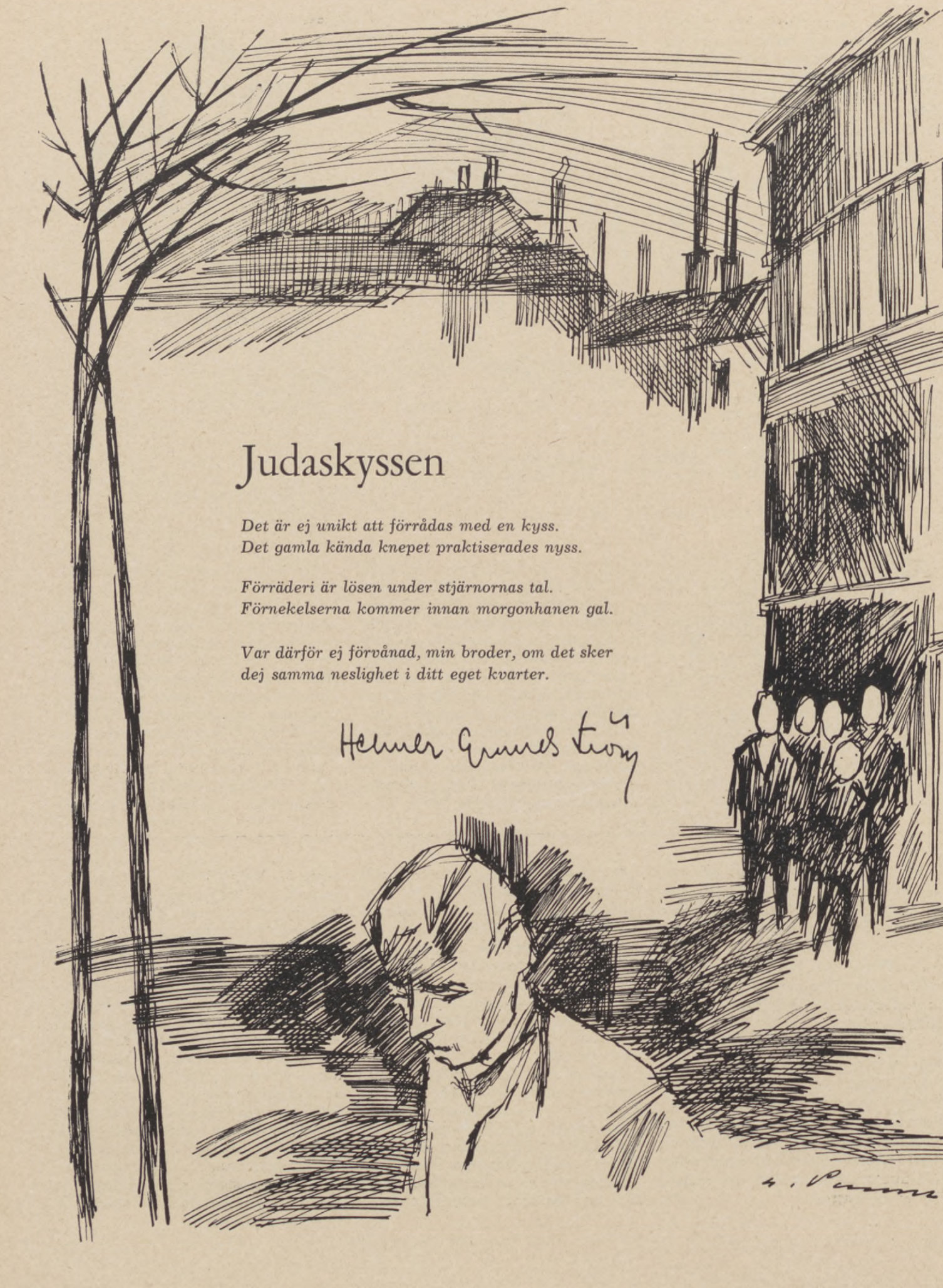
Vid denna tidpunkt hade ett mycket viktigt personmöte skett. Ingmar Bergman hade träffat Max von Sydow, vilket betydde att han äntligen hade funnit vad han länge sökt. Max von Sydow kom att betyda mycket för Bergmans filmskapande, inte minst när det gällde den religiösa problematiken.

De flesta som ägnat Bergmans filmkonst ett litet fördjupat intresse vet att han redan på manuskriptstadiet väljer sina skådespelare och utvecklar rollerna efter deras personlighet. Av stor betydelse är det också för Ingmar Bergman att få arbeta med samma personal i film efter film: fotograf, dekoratör, klippare osv. Han behöver den trygghet som detta innebär.

Ingmar Bergmans religiösa utvecklingskurva har under de båda senaste åren avsatt filmerna "Såsom i en spegel" och "Nattvardsgästerna". Aldrig tidigare har han i sina filmer kommit människorna så nära.

"Bergman är en författare med film som naturligt uttrycksmedel",

säger Marianne Höök i sin ypperliga bok. Det är i kombinationen författare-regissör som han har sin strålande begåvning. Ingmar Bergman är ingen berättare eller gestaltare. Det är den dramatiska visionen som är hans styrka. Hans människouppfattning och trosproblem fångar mer än hans bildskapande, som Marianne Höök med rätta säger. Enkelhet i formen är hans signum; det talade ordet och närbilden är de fundamentala komponenterna. Han bryr sig inte om att leka med de möjligheter som tekniken erbjuder. "Någonstans är han alltid främst teatermannen som misstror tekniska genvägar och bara litar till människan och det talade ordet."

Judaskyssen

*Det är ej unikt att förrådas med en kyss.
Det gamla kända knepet praktiserades nyss.*

*Förräderi är lösen under stjärnornas tal.
Förnekelse kommer innan morgonhanen gal.*

*Var därför ej förvånad, min broder, om det sker
dej samma neslighet i ditt eget kvarter.*

Heller Grundes trov⁴

4. P. ...

i det beska innehållet. Beträffande kornmjölet så hände det titt och tätt att man fick lov att sikta bort råttlort, som av någon underlig anledning tagit säte och stämma tillsammans med människofödan. Att sikta råttlort ur mjölet var hemligstämplad sysselsättning. Man talade inte om att man utförde sådana mörkrets gärningar av fruktan för att grannarna skulle få veta att man hade det knapert ställt. Råttor, loppor och löss, var något som existerade hos andra — absolut inte i den egna familjen.

Lingonkaggen förtjänar också ett hedersomnämmande i spelet under knapphetens kalla polstjärna. De röda lingonen var kryddan i mjölken och kornmjölsgröten. Varje gång man hemsökte källaren, där kaggen stod i ett mörkt hörn, kom påminnelsen om varma brittsomardagar, då bären plockades. Tänk, den friska, härliga skogen, röda lingontuvor och flödande varm sol! Och nu stod lingonkaggen där, frusen och trumpen, med hårda vidjeband åtsnörda kring magen. Ingenting av innehållet lämnades ut godvilligt. Man fick hugga loss stycken av det stelfrusna moset med en liten handyxa och sedan tina upp i köket. Med rödmosiga stänk i ansikte och på kläder återvände man ur källarmörkret till den övriga familjen. — "Undrar om du vart i källarn och tatt live av nån", kunde det låta efter återkomsten från en hård match med den frusna lingonkaggen i källarmörkret.

Sommarens färskmat var efterlängtd i denna kaggarnas och hårda skorpornas tid. Man såg fram mot en mjuk vår, då naturens domkraft skulle skjuta upp grönskan på jorden och bäckarnas issträngar vispas sönder i snurrande vatten. Var det bara förhoppning om bättre tider för magens behov? Det är nog inte hela sanningen. Snarare var det väl så att rynkiga, svarta potatisar och rotfrukter, gammal sill och mjöl i lådor, var som smärtsamma ärr ur sommaren, påminnelser om ljuset och värmens dagar. Sparade rester ur sommarens rikedom, hopfösta i källarmörker, verkade eggande på

STORSTADSSKILDRE

Den som är intresserad av att läsa om Stockholm eller som i bildkonsten med särskilt välbehag dröjer inför Stockholmsmiljöer behöver sannerligen inte gå lottlös i dessa dagar. Staden upplever i egenskap av motiv inom ordkonst och bildkonst en verklig högkonjunktur.

Inom skönlitteraturen domeras intresset just nu av Fogelströms romaner om ett svunnet Stockholm; om ett Stockholm som håller på att försvinna har Per Wästberg berättat i en bildrik bok om Östermalm. I kölvattnet på dessa böcker har en rad andra infunnit sig: då främst skildringar av det oscariska samhället. Inom bildkonsten har Svenolov Ehréns träsnitt uppmärksamats mycket, det är stockholmsskildringar gjorda med fin känsla för detaljen utan att för den skull ha försummat atmosfären. Harry Wichmann är ett annat namn som med framgång odlat stockholmsskildringen. Vi ska här dröja vid honom.

Redan strategiskt har han visat sin begåvning. Han har bosatt sig i Gamla stan med massor av underbara motiv alldeles inpå sig. Det är för att han är lat, som han säger med kisens glimt i ögat. Han söker sig helst till kringliggande vatten —

t. ex. Slussen — och fångar en kaj med lyftkranar och båtar. Man kan också vända sig inåt staden, mot det nya, moderna Stockholm som håller på att växa upp.

Harry Wichmann är född i Stockholm 1916 och autodidakt. Han arbetar både med olja, akvarell och grafik. Som grafiker sysslade han tidigare mycket med torrnålen, men ögonen stoppade inte för det detalj fina arbetet utan han övergick till litografien.

Harry Wichmann har också rest mycket, i länder som Portugal, Spanien, Frankrike, Nordafrika, och att enbart kalla honom stockholmsskildrare vore orättvist. Det är många fina saker som hans utlandsresor inspirerat honom till.

Som utställare har han varit flitig. För två år sedan hade han t. ex. en separatutställning på De Unga i Stockholm, där han sålde slut på allt utom en sak — som blev stulen.

Wichmann är representerad på Nationalmuseum och kungen har bekräftat sin goda smak genom att köpa av honom.

I höst kommer Wichmann med en stor utställning akvareller i Stockholm. Det är många som med förväntan ser fram mot detta.

Nils-Eric Björsson

sinnena — inte bara på de krav som bor i magen. Nej, själen var väl med på ett hörn också! Levande fisk i skummande livfullt vatten är inte detsamma som döda, stela sillar i en tunna, vajande säd och blommande potatisland är väl också något an-

nat än grå mjölbingar eller knöliga potatisar i dystra lådor. Det måste vara krav, som fanns högre upp i människan, inte bara magens behov av omväxling — en dietfråga av högre valör inbillade vi oss.

KI-LO-WATT

Georges Simenon,
storproducent i
deckarlitteratur.

Ett av de senaste årens största stjärnskott inom deckarlitteraturen är fransmannen Georges Simenon, vars böcker sprids i miljonupplagor runt världen och starkt hotar de tidigare stjärnorna Saythers och Cristie. Inte bara inbitna deckarläsare tjasas av hans böcker utan även gamla deckarhatare som Sven Stolpe faller i beundran inför hans suveräna stilkonst och hans underfundige och mänskliga huvudperson, kommissarie Maigret, som snart är lika välkänd som någonsin Sherlock Holmes och Lord Peter Wimsey. André Gide anser Simenon som kanske den störste författaren i fransk litteratur och den hyperestetiske engelske kritikern och skalden T. S. Eliot tillhör hans hängivna beundrare.

Simenon är ingen deckarförfattare i traditionell mening som lindar en invecklad intrig till ett raffinerat och överraskande slut där albin och misstänkta blandas till rebusbrygd för problemälskande läsare. Han uppehåller sig mer med brottslingens innersta motiv än vid hans metod eller identitet. Detta tema har renodlats mer och mer i hans sista böcker, som snarare har blivit en sorts psykologiska brottslingsromaner än ett invecklat detektivproblem, där kommissarie Maigret visserligen är spårhund som till slut fångar sitt byte. Men ännu mer är han kanske den illusionslöse, men mänskliga iakttagaren och kommen-

Europas mest lästa deckarförfattare

av ANDERS H. ÅNGSTRÖM

torn av de drivkrafter som utlöser en våldshandling. I dessa böcker kartlägger Simenon det inre hos prostituerade, avdankade skådespelare, hallickar, spelare, otrogna fruar och försöker komma underfund med vad det är som förmår dem att slå över i en våldshandling.

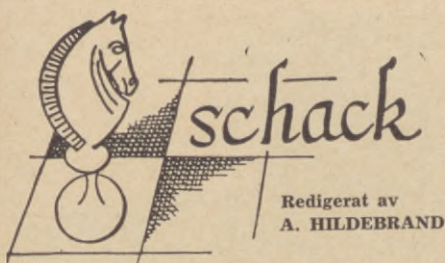
Simenon drar en enda konklusion av sina studier. Skillnaden mellan en vanlig laglydig medborgare och en brottsling är endast den att brottslingen drivits till en punkt

där han förlorar kontrollen över sig själv. Vi vanliga människor är inte så mycket goda, som vi är lyckliga. Simenons psykologiska insikt, som genomlyser hans ytligt sett ganska råa och enkla berättelser om våld, mord och brutalitet, är till stor del hemligheten bakom hans succé och som besegrat både publik och kritik.

Det mest förvånande är dock kanske att Simenon kan hålla samma höga kvalitet i sina böcker, trots den enorma mängd som han släpper ut.

Paris är miljön man ofta möter i Simenons böcker. Läser man hans böcker får man en god portion kunskap om Paris, dess människor, gator och hotell, vid sidan av "liket" och allt annat i en modern deckare.

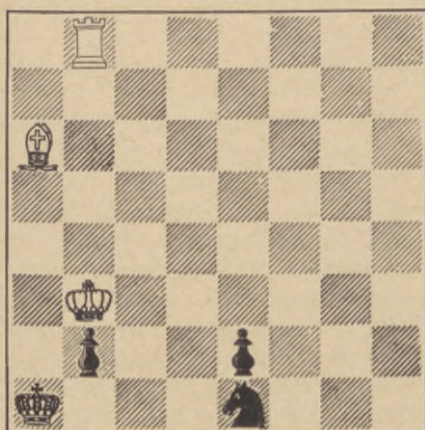

Redigerat av
A. HILDEBRAND

STUDIE

av V. och M. Platov

II—V pris Bohemia 1906

Remi

Bröderna V. och M. Platov, som komponerat ovanstående studie, tillhörde de främsta studieförfattarna, när seklet var ungt. De flesta av sina opus har det ryska brödraparet, av vilka V. Platov bodde i Moskva och M. Platov i Riga, författat tillsammans och publicerat som samarbetsverk.

Den studie vi här presenterar bygger på en småtrevlig pattidé. Skulle någon av våra läsare gå bet på lösningen, så kan vi avslöja, att den återfinns på sidan 23.

Han skriver nämligen sex böcker om året och det tar i allmänhet inte mer än 33 timmar för honom att få en bok färdig. Själv förklarar han det med att han skriver fort, därför att han inte har begåvnning tillräckligt för att skriva långsamt. Och massproducerat har han gjort hela sitt liv. När han var knappast mer än i tonåren skrev han ihop till en skrivmaskin genom att skriva en roman i ett sträck utan uppehåll. När han var i mitten på tjugotalet behövde han sex stycken förläggare och sexton pseudonymer för att täcka sin produktion. Idag när han är nära sextio kan han visserligen ta

Forts. å sid. 12

FRÅN SCHACKOLYMPIADEN I VARNA

Schackolympiaden i Varna, Bulgarien, var den stora schackhändelsen hösten 1962. De flesta nationer representerades av sina toppspelare, vilket givetvis resulterade i en rad ytterst hårda och spännande drabbningar. Här nedan återger vi ett strålant kampparti mellan USA:s toppspelare Robert Fischer och Argentinas "first man" Miguel Najdorf. Trots att Najdorf är en generation äldre än sin motståndare, har de två stora likheter. De tillhör båda två Västerlandets absoluta elit och deras schackkunnande är nästan lika stort som deras ohämmade skrytsamhet.

Att partiet i fråga även var en "prestigeuppgörelse" står utom tvivel, vilket än mera poängterar Fischers glänsande prestation.

Sicilianskt

Vit: Robert Fischer, USA
Svart: Miguel Najdorf, Argentina

1. e2—e4	c7—c5
2. Sg1—f3	d7—d6
3. d2—d4	c5×d4
4. Sf3×d4	Sg8—f6
5. Sb1—c3	a7—a6
6. h2—h3	b7—b5

På 6.—, e5, 7. Sde2 Le7 kan vit med fördel spela 8. g4! Om draget 6.—, b5 är bra eller dåligt är ännu icke bevisat, men man kan lugnt säga, att det är ett mycket riskabelt drag.

7. Sc3—d5! — —

En viktig teoretisk nyhet!

7. — — Le8—b7?

En tvivelaktig fortsättning. På 7.—, S×e4 följer det mycket starka 8. Df3! (8.—, Sc5, 9. Sf6† gf, 10. D×a8 Lb7, 11. Da7 e5, 12. b4!). Svart hade säkert gjort bättre i att välja fortsättningen 7.—, e6.

8. Sd5×f6†	g7×f6
9. c2—c4!	b5×c4?

Strider mot alla spelöppningsgrundvalar. Svart erövrar visserligen en bonde, men han utvecklar samtidigt motståndarens pjäser. Att föredra var dänn 9.—, b4.

10. Lf1×c4 Lb7×e4

Även om svart underlåter att slå på e4, får han en positionellt förlorad ställning.

11. 0—0 d6—d5

Efter partiets slut tyckte Najdorf att 11.—, e5 hade varit den bättre fortsättningen. Men även om det vore så, förblir svarts ställning mycket svår.

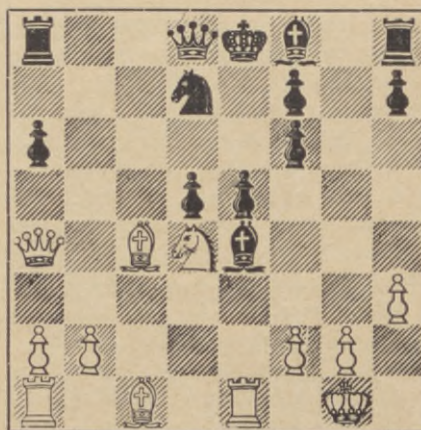
12. Tf1—e1 e7—e5

Det bästa försvaret var 12.—, L×g2, men även i detta fall har vit efter 13. K×g2 dc, 14. Le3 en påfallande fördel.

13. Dd1—a4† Sb8—d7

Naturligtvis inte 13.—, Dd7 på grund av 14. Lb5.

14. Te1×e4! — —

Den uppkomna positionen är i sanning mycket originell. De tre vita pjäserna på c4, d4 och e4 befinner sig i slag, fastän endast två kan slås. Kvalitetsloftet ger vit ett avgörande initiativ.

14. — — d5×e4

15. Sd4—f5! — —

Den otäckt starkt placerade vita springaren besegrar svarts öde. Efter partiet sade Najdorf, att dess styrka på brädan var ungefär lika stor som den hos en dam, torn och springare tillsammans.

15. — — Lf8—c5

16. Sf5—g7†! — —

Berövar svart rockadrätten.

16. — — Ke8—e7

17. Sg7—f5† Ke7—e8

18. Lc1—e3 — —

På så sätt likvideras motståndarens enda aktiva pjäs.

18. — — Lc5×e3

19. f2×e3 Dd8—b6

På 19.—, Dc7 avgör 20. Tc1 Kf8, 21. Dd1 Tc2 (eljest 22. Ld5), 22. Dh5 osv. och på 19.— Ta7 vinner 20. Db4! med matthot på g7.

20. Ta1—d1 — —

I fråga kom även 20. L×f7† Kd8, 21. Td1 eller 20.—, K×f7, 21. D×d7† Kg6, 22. Dg7† K×f5, 23. Dg4 matt. Men svarts ställning är så dålig att den tillåter flera vinstfortsättningar.

20. — — Ta8—a7

21. Td1—d6 Db6—d8

22. Da4—b3 Dd8—c7

23. Lc4×f7† Ke8—d8

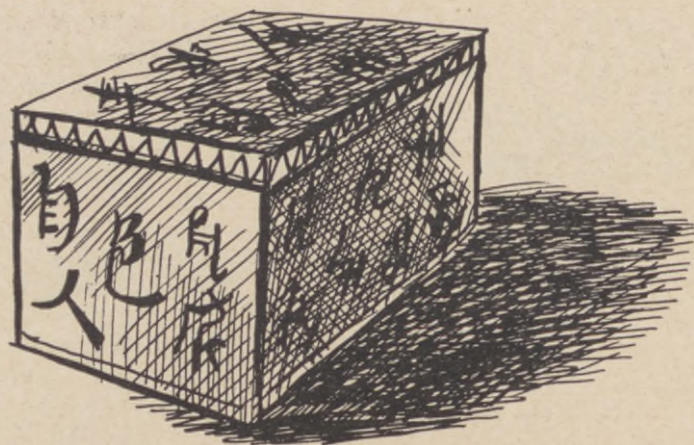
24. Lf7—e6 uppgivet

Medicinsk information

"För en bristande information talar det förhållandet, att folk lite till mans "kvackar" med mediciner. "Pröva den här tabletten" — attityden är ju inte ovanlig i kretsar av vänner och arbetskamrater. Till detta kommer sedan den risken, att vid en riklig tillgång på medicin i samhället vissa personer av nyfikenhet eller tanklöshet kommer att börja använda mediciner i väsentligt större omfattning än tidigare och snart i så stor utsträckning att det blir fråga om missbruk."

(Docent Anders Otterland, Umeå i Social Medicinsk Tidskrift)

YEN ZI YANGS ASK

en spännande thriller av OVE FEDDE

Det var under namnet "Professor Fabulos" som den gamle nått sin internationella berömmelse. Ja, kanske inte direkt berömmelse, men han hade i varje fall lyckats hålla sig på rätt sida om det medelmåttiga som trollkarl och illusionist — om än inte mycket mer. Resultatet hade blivit att han i en mansålder inte med några andra egna möbler än en koffert, ständigt på drift från is till tropiksol. Till att räkna hotellmatsalar och hotellrum, som hem i en tröttsam jakt år efter år.

När han till slut gav upp nomadtillvaron började han tillverka trolleriapparater för sina kollegor. Hans första verkstad var ett fattigt, tredjeklassens hotellrum. Men så fick han sitt stora genombrott sedan han kommit över en bok om den kinesiska medeltidens avgudade gycklare och trollkarl; Yen Zi Yang. I en internationell biografi heter det om honom; "Den ask, som Yen Zi Yang förbluffade sin publik med, var i grunden hela 21 askar, den ena inne i den andra. Yen tog dem upp ur varandra och ställde dem i en ring runt sig alltefter storleksordning. I den innersta, som var av äkta guld, lät Yen en av åskådarna lägga en liten drake av äkta elfenben och sedan låsa den med en liten guldnöckel. Nyckeln lade han i sin vänstra ficka. Därefter placerade Yen alla askarna i varandra och lät sedan någon av åskådarna känna i sin vänstra ficka. Nu låg där inte längre någon guldnöckel, men väl den lilla elfenbensdraken. I den minsta av askarna hittade man guldnöckeln."

"Professor Fabulus behövde inte experimentera lång tid förrän han fann ut hur askarna var konstruerade. Han började snart massfabricera en liknande trolleriapparat i plast hos en fabrik som tack vare beställningen räddades från att gå omkull och som han efter en tid själv köpte in.

Med tiden uppfann han flera trick. Han fick så småningom åter ett internationellt namn och blev till och med invald i "Zodiac-cirkeln" i Paris — den exklusiva sammanslutning för illusionister som aldrig har fler — och aldrig färre — medlemmar än just 111. I magikerkretsar är ett medlemskap nästan det samma som odödlighet. Efter en tid började flera av världens mest berömda illusionister beställa dyrbara specialtrick hos "professorn". Vid något tillfälle hände det att han kunde få upp till tio tusen kronor för ett toppnummer, naturligtvis under förutsättning att köparen fick ensamrätt.

Den afton som vi nu skall berätta om satt "Professor Fabulos" ensam i vardagsrummet i sitt ganska stora hus. Som han hade för vana då han arbetade med ett komplicerat problem fingrade han då och då på sin modell av "Yen Zi Yangs ask". Den hade med åren blivit något av en talisman för honom. Han tog alltid ut

Han tog alltid fram asken innan han skulle göra viktiga affärer.

asken ur kassaskåpet innan han skulle göra viktiga affärer. I kväll stod han inför ett svårt val. Det gällde en ung man som han hade tagit faderlig omvårdnad om och som han försökt ge bästa möjliga start här i livet genom att anställa honom som bokhållare.

Utanför vräkte regnet ner över höstgula marker. Den unge mannen skyndade sig mot villan. Också han kände sig dystert och hans tankar var mörka. Han anade varför den gamle hade insisterat att han skulle komma just i kväll. Han ville säga stopp!

— Nå, också jag får väl göra något slags val, tänkte ynglingen medan han småsprang mot det flimrande ljuset under akaciorna. När han kom upp på den övertäckta verandan satte han ifrån sig paraplyet och tog av galoscherna. Hatten och regnrocken hängde han på en trädgårdsstol. Så gick han in i vardagsrummet där den gamle satt.

— Gokväll, sa gästen lugnt.

Den gamle vände sig inte ens om. Han vinkade bara med en blek gammelmanshand att gästen skulle stiga in och slå sig ner.

I samma ögonblick förstod den unge mannen att hans värsta förningar var riktiga. Den gamle var sårad och vred. Och kanske var det inte så märkligt. Sådant hade hänt tidigare. Skillnaden var bara den att den gamle inte längre skulle lyssna till hans försäkringar om bot och bättring.

Den gamle tvekade. Han visste inte hur han skulle börja — trots att han sannernligen hade haft en lång tid på sig att fundera över det.

Den unge mannen svettades inne i händerna — handskena hade han behållit på. Han var glad för varje frist — det obehagliga skulle snart nog komma ändå.

— Ditt gamla nummer, sa ynglingen och nickade mot den kinesiska asken som låg på bordet. Asken var dekorerad med sli-

tet, rött glanspapper och stora kinesiska skivtecken var målade direkt på papperet med tusch och bronstinktur.

Den gamle nickade. Så grep han snabbt asken — som om han ville minska kväl- lens obehagliga men oundvikliga handling genom ett litet muntert skämt.

— Ja, det var verkligen mitt genom- brott, mitt första stora trick, sa han. Har du lust att se numret igen.

Långsamt och liksom motvilligt börja- de han plocka ut askarna, den ena ur den andra. Den yngre mannen satt vid sidan om honom. Efter en stund stod alla de 21 askarna i en halvcirkel på bordet fram- för "professorn". Den gamle lekte länge med den förgyllda nyckeln innan han läste upp den minsta, fingerborgs stora as- ken. Han tog ut drakfiguren av elfenben.

— Se här, sa han. Lägg nu draken i den innersta asken och ...

Gång på gång repeterade ynglingen vad han måste komma ihåg för att inget skul- le peka i riktning mot honom. Trollaskar- na kunde stå där de stod. Men tändstic- kan i askkoppen och askan från den ci- garett, han hade rökt, måste han ha med sig eller i varje fall röja undan. Han töm- de koppen i sin näsduk och gned den ren.

Stolen satte han på sin plats igen.

Han klämde den dödes fingrar kring revolverskafvet och lät vapnet falla på mattan under hans slappa hand. Det var "Professorns" egen revolver som han ha- de använt. Han studerade noga platsen där den gamle låg och såg att allt var i sin ordning.

Den gamle illusionisten hade begått självmord! Ingen förklaring. Inga dumma avskedsbrev. Även om han mycket väl skulle kunna ha skrivit ett på den gamles antika skrivmaskin som stod på bordet. Självmord var för övrigt inte så helt ute- slutet som man i första ögonblicket kan- ske skulle kunna tro. De som kände den gamle närmare visste att han stundtals led av en svår melankoli. Med åren hade hans depressioner kommit allt tätare.

Huvuddörren var låst. Alla fönster stängda med haspar. När han gick lät han patentlåset slå igen efter sig. Genom rutan såg han en sista gång "Professorn" sitta i sin länstol, med slappa armar och häng- ande huvud.

Ute på verandan, i ljuset av en lampa i trädgården, torkade mördaren av en na- gelstor blodfläck från sin vänstra sko. Han fortsatte sedan lugnt ut genom träd- gården och slog in på vägen som ledde mot hans hem. Under tiden han sakta och lugnt promenerade hemåt tänkte han på att hans namn säkert skulle sättas i för- bindelse med den döde. Han hade sålt några av den gamles specialtricks utom- lands och han hade ofta besökt honom i villan. Men det fanns inte något som kun- de leda misstankarna mot honom — sina affärer med den gamle hade han skött utan att någon kunde anmärka det mins- ta. Inte heller skulle någon kunna miss- tänka honom på grund av att han skulle få arva den gamle — han hade själv varit med om att sätta upp "Professorns" testa- mente och visste att det var de äldre med- arbetarna till den gamle som skulle få det mesta.

När mördaren kom hem till sin bostad brände han näsduken och halsduken, som han använt för att torka bort blodfläcken från skon, och vädrade ut efter elden. Se- dan gick han snabbt och lade sig och sov gott tills nästa morgon.

Polismännen stod vid den döde.

— Det är alldeles uppenbart ett själv- mord, tungsinheten tog till slut också li- vet ifrån honom, sa kriminalkommissarien stilla.

Men efter en stund vände han sig mot en av sina kollegor.

— Har du inte sett den här trollasken tidigare, Scott, sa han. Du har ju varit trollkarl i polisföreningen — åtminstone på ungarnas julträff.

Den äldre polismannen menade att det skulle låta som ett vänligt skämt. Ändå var det inte svårt för dem som kände honom att märka att det låg ett stänk av allvar bakom orden.

Den yngre polisen nickade leende och drog på sig gummihandskarna.

— Det är Yen Zi Yangs ask, sa han.

Han började plocka den ena asken ur den andra. När han kom till den sista rynkade han ofrivilligt ögonbrynen. Det var något som inte stämde. Han drog med nageln några gånger i botten på den mins- ta asken och plötsligt föll något ned i hans hand.

En stund av total tystnad följde innan Scott med en röst, som om tvivlade på

sina egna ord sa det enda ordet — och det kom som en fråga:

— Mord?

Efter en stund fortsatte han:

— Om den gamle har mördats måste mördaren vara någon som känner honom väl och som han stod på vänskaplig fot med. Vi behöver inte undersöka hela per- sonalen på fabriken, bara de som stått honom närmast. Och börja gärna med den obetydligaste på kontoret.

På fabriken spred sig budet om arbets- givarens död snabbt. Överallt rådde en nedtryckt stämning, "Professorn" hade va- rit en populär arbetsgivare.

— Ni vet ju redan vad som har hänt, sa kommissarien kort när han stod på fabriksgården med de anställda i en ring omkring sig. Vi skall be att få tala med några av "Professorns" närmaste medar- betare. Kriminalkommissarien såg sig om. Några män lösgjorde sig långsamt och lik- som förvirrat ur gruppen.

— Följ med, sa Scott kort.

Inne på kontoret kom hans nästa order lika snabbt och kort:

— Sätt händerna över huvudet och stig fram till bordet.

De fyra såg oförstående på varandra och en glimt av rädsla drog över deras ansikten, men de gjorde alla som de bli- vit tillsagda.

— Ställ er med vänster höft mot bordet, sa Scott.

När de fyra stod tryckta intill bordet gav han sig systematiskt till att kränga deras vänsterfickor i både byxor och ka- vaj. Kontorschefen svettades kopiöst un- der proceduren och torkade sig efteråt ut- mattade över flinten med darrande hand.

Hos den fjärde, den unga bokhållaren, hittade Scott vad han sökte.

I hans ficka låg den lilla draken av el- fenben, som passade till den tjugoförsta asken.

"Professor Fabulos" dog som den ge- niale trollkarl han var. Han gjorde det med Yen Zi Yangs asktrick i den sista minuten av sitt liv — med sin mördare som enda publik.

— Han glömde inte heller denna gång att byta ut draken och nyckeln i det rätta ögonblicket, sa Scott högtidligt.

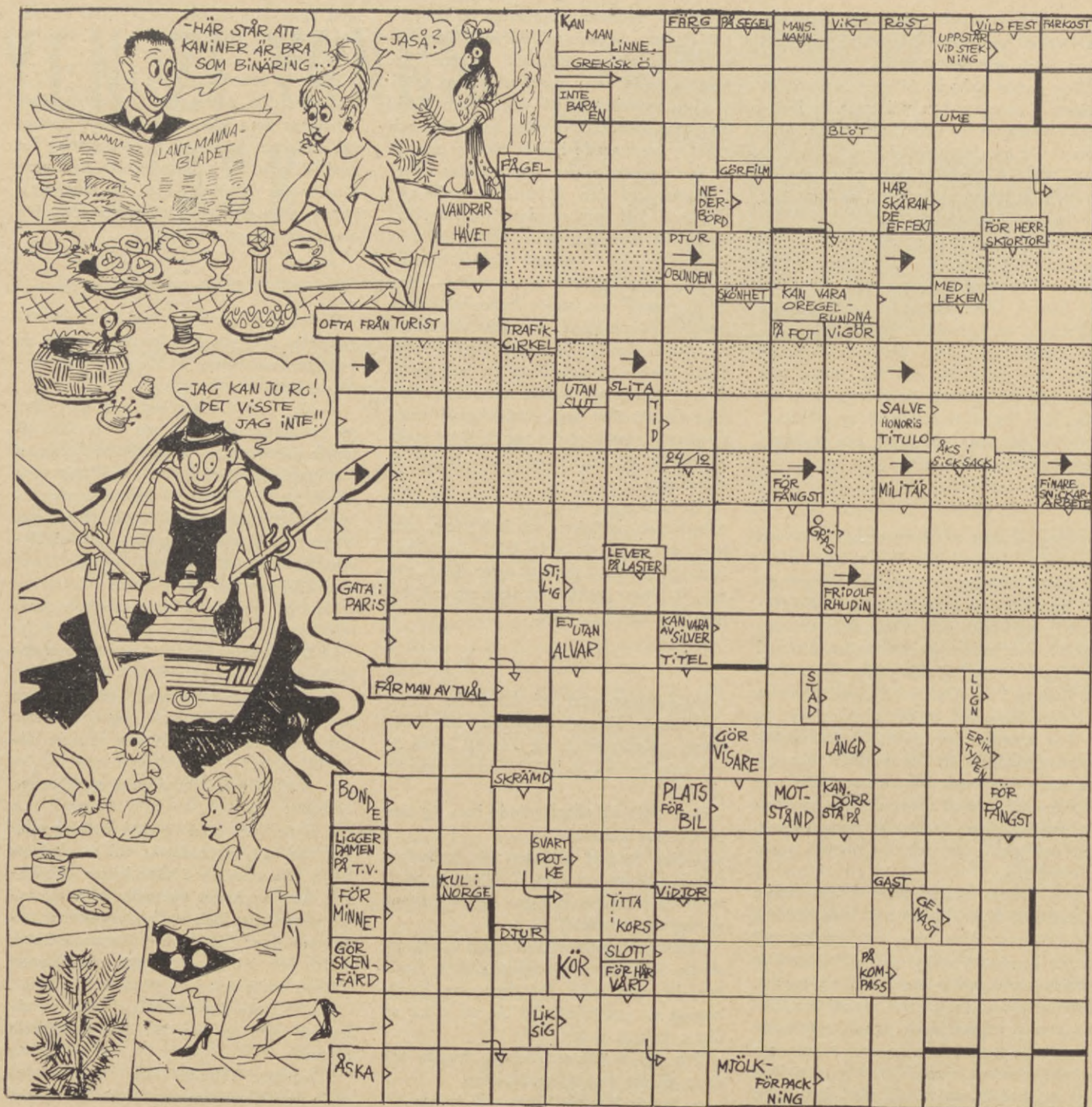
Den unge bokhållaren stod stum med ansiktet mot golvet. Han visste bättre än någon annan att beviset var fällande.

ÖVERSÄTTNING av ARNE BROMAN

TECKNINGAR av GUNNAR PERSSON

Schacklösning

Lösning till studien av V. och M. Platov: 1. Ld3 S×d3, 2. Kc2 Sc1 (svart måste pa- rera matthotet Ta8), 3. T×b2 e1D, 4. Tb1† Ka2, 5. Ta1† K×a1 — patt.

Bildkryss nr 4

Namn

Adress

Postadress

Vårt aprilkryss rymmer som ni ser lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt igång — lycka till!

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 10 maj. För att få deltaga i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkryss nr 4". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status' juninumner 1963.

DISTRIKTSREGISTER för hjärt- och lungsjuka

BLEKINGE LÄN

Blekinge Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka, Box 95, Karlskrona. Ordf. Alva Bengtsson, Gustavsbergsv. 19, Karlshamn. Tel. 115 66.

Fur: Furs Patientförening. Tel. Karlskrona 970 70.

Karlshamn: Ordf. Sven Melin, Centrumhuset, Mörrum. Tel. Karlshamn 510 60.

Karlskrona: Ordf. Axel Hansson, Mariebergsv. 22, Gullberna. Tel. 220 39.

Ronneby: Ordf. Eric Andersson, Snäckeg. 4. Tel. 1489.

GOTLANDS LÄN

Gotlands Konvalescent- och Patientförening, Adelsg. 19, Visby. Tel. 128 38. Ordf. Åke Svensson, Bergmansg. 29, Visby. Tel. 148 75.

GÄVLEBORGS LÄN

Gävleborgs Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Sven Pettersson, Kvarnv. 9, 1/2 tr., Bollnäs. Tel. 0278/108 41.

Bollnäs: Ordf. Gunnar Dunkholtz, Björktjärna, Box 931. Tel. 0278/113 64.

Patientföreningen, Sanatoriet. Tel. 0278/131 65.

Gävle: Ordf. Ture Edbom, Skomakarg. 18 A. Tel. 026/285 83.

Hofors: Ordf. Erik Karlsson, Björkhagsg. 36. Tel. 0290/202 71.

Hudiksvall: Ordf. Valter Stenberg, Träskgat. 18. Tel. 3560.

Ockelbo: Ordf. Thorsten Andersson, Box 115, Norrsundet. Tel. 221 54.

Sandviken: Ordf. Knut Elfström, Polhemsg. 11 A. Tel. 026/536 09.

Strömsbro: Adress t. v.: Gävlepatienterna, Avd. 10, Sanatoriet, Bollnäs.

GÖTEBORG OCH BOHUS LÄN

Hjärt- och Lungsjukas Samorg. i Göteborgs och Bohus län (Hälso), Packhusplatsen 2, Göteborg C. Tel. 031/11 96 02.

Göteborg: Fritidshemmet, Andra Långg. 48. Tel. 031/14 96 69. Ordf. Olof Carlsson, Forsstenag. 4 B. Tel. 031/25 98 87.

Göteborg 17: Patientföreningen, Renströmska sjukhuset.

Rävlanda: Patientföreningen, Sanatoriet. Uddevalla: Kassör Henning Stahl, Lagerbergsg. 47. Tel. 129 23.

HALLANDS LÄN

Hallands Hjärt- och Lungsjukas Centralorg. Ordf. Sune Nilsson, Fabriksg. 24 B, Falkenberg. Tel. 129 86.

Falkenberg: Ordf. Sune Nilsson, Fabriksg. 24 B. Tel. 129 86.

Halmstad: Ordf. Göte Svensson, Linehedsväg. 1. Tel. 156 80.

Kungsbacka: Korr. Stig Sigvardsson, Dahltuna, Fjärås. Tel. 0300/440 68.

Ullared: Fagereds Patienters Understödsförening. Tel. Lia 11.

Varberg: Ordf. Alrik Nilsson, Box 28, Apelviksstrand. Tel. Kustsanatoriet.

JÄMTLANDS LÄN

Jämtlands Läns Konvalescentförening, Brunflov. 19, Östersund. Tel. 163 81. Ordf. Sven Widegren, Biblioteksg. 37 B. Tel. 215 89.

Östersund: Sollidens Patienters Understödsförening.

JÖNKÖPINGS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Jönköpings län, Postfack 658, Jönköping 3. Ordf. Josef Svensson, Gröna Gatan 22 B. Tel. 036/137 66.

Eksjö: Lungkliniken Patientförening. Tel. 1537.

Jönköping: Ordf. Stig Johansson, Pl. 9365, Norrahammar. Tel. 036/608 37.

Värnamo: Ordf. Erik Ström, Åkersberg. Tel. 0370/131 64.

KALMAR LÄN

Kalmar Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Carl Hellström, Ståthållareg. 13, Kalmar. Tel. 0480/147 37.

Kalmar: Ordf. John Carlsson, Sjöbringsv. 3. Tel. 0480/114 33.

Målilla Kyrkby: Målilla Patienters Understödsförening.

Nybro: Ordf. Eric Robertsson, Brokagärde. Tel. 0481/105 44.

Oskarshamn: Sekr. Irma Carlsson, Alléväg. 11 C. Tel. 0491/108 90.

Vimmerby: Ordf. Stig Gustafsson, Skolg. 9, Hultsfred. Tel. 303.

Västervik: Sekr. Rune Claesson, Bang. 12 C. Tel. 0490/149 13.

Öland: Ordf. Carl Nyhlén, Solhem, Lötorp. Tel. Dödevi 102.

KOPPARBERGS LÄN

Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Erik Skoog, Box 259, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/322 43.

Avesta: Ordf. Karl Lindskog, Slagg. 6. Tel. 0226/513 02.

Borlänge: Ordf. Knut Björnstad, Box 28, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/327 90.

Borlänge 2: Borlänge Silikosförening. Ordf. Karl-Henrik Andersson, Box 3285.

Falun: Ordf. Arne Jonsson, Gammelv. 26. Tel. 023/156 54.

Högbö Patientförening, Falun. Tel. 023/137 00.

Ludvika: Ordf. Alvar Fredriksson, Digeråla, Sörvik. Tel. 0240/391 16.

KRISTIANSTADS LÄN

Kristianstads Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Elliot Nylander, Gethornskroken 8 A, Hässleholm. Tel. 129 90.

Broby: Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby. Tel. 44.

Hässleholm: Ordf. John Lundqvist, Västerbog. 7 E. Tel. 134 30.

Klippan: Ordf. Nils Andersson, Nygårdsv. 3. Tel. 114 31.

Kristianstad: Korr. Knut Björck, Box 267 A, Tollarp. Tel. 0450/107 75.

Simrishamn: Ordf. Gunnar Petersson, Fredsdalsg. 2 A. Tel. 0414/100 46.

KRONOBERGS LÄN

Hjärt- och Lungsjukas Förening i Kronobergs län, Pär Lagerkvists Väg 3 A, Växjö. Korr. Stig Karlsson, Alsborg, Helgevärma. Tel. Växjö 0470/601 07.

MALMÖHUS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Malmöhus län, Kamrerg. 3, Malmö C. Tel. 040/97 53 44. Ordf. Bengt Jarnhäll, Parkg. 11, Trelleborg. Tel. arb. 0410/150 00.

Eslöv: Gottfrid Hansson, Brödåkra, Löberöd. Tel. Eslöv 0413/302 66.

Hälsingborg: Hövidsmansg. 4. Tel. 108 43. Ordf. Kurt Nilsson, Tranamansg. 10. Tel. 042/131 57.

Höganäs: Korr. Anna Bengtsson, Kolg. 5. Landskrona: Midhemsv. 31. Ordf. Evert Mathiasson, Hantverksg. 42 A. Tel. 0418/131 46.

Lund: S. Stationen, S. Esplanaden. Tel. 0412/149 90. Ordf. Gunnar Karlsson, Dag Hammarskjöldsväg 5 C. Tel. 0412/192 58.

Patientföreningen, Lungkliniken, Avd. C. Korr. Birgitta Möller, Parkv. 7 B, Lund.

Malmö: Almbäcksg. 2 B. Tel. 040/157 95. Ordf. Eric Pahlsson, Jespersg. 13, Malmö S. Tel. 040/882 81.

Pat.-fören. Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö. Tel. 040/800 00.

Orup: Pat.-fören. Nyttan och Trevnad, Orupssanatoriet. Tel. 0413/252 81.

Skurup: Ordf. Anders Edbåge, Jonstorp, Skurup. Tel. 0411/460 32.

Trelleborg: Ordf. Bengt Jarnhäll, Parkg. 11. Tel. 0410/131 98.

Ystad: Ungdomsgården, Piparegränd. Ordf. Per-Erik Olsson, Hålsobacken 2 b.

NORRBOTTENS LÄN

Norrbottens Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Bror Ek, Stationsg. 24 B, Luleå. Tel. 152 38.

Kalix: Ordf. Aron Johansson, Box 182, Sangis. Tel. 70.

Luleå: Ordf. Bror Ek, Stationsg. 24 B, Luleå. Tel. 152 38.

Piteå: Ordf. Henry Lindkvist, Box 426, Ängsviken. Tel. Piteå 341 91.

Sandträsk: Patientföreningen, Sandträsk Sanatorium. Tel. Boden 500 87.

SKARABORGS LÄN

Stora Ekebergs Patient- och Konvalescentförening. Ordf. Bertil Thim, Orren 3, Järpås. Tel. Järpås 168.

STOCKHOLMS STAD

Centralstyrelsen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholm, Majorsg. 12 I, Stockholm Ö. Tel. 08/61 04 14 och 61 05 95. Ordf. Eskil Hedkvist, Igeldammsg. 36, Stockholm K. Tel. 08/37 06 80.

Fhlis, Majorsg. 12, I. Ordf. Lennart Åkerström, Knypplerskev. 23, II, Bromma. Tel. 08/26 40 68.

S:t Görans Patientförening. Ordf. Bertil Hammarlund, Smedsbacksg. 9, Stockholm NO. Tel. 08/67 87 25.

Uttran: Söderby Patientförening, Uttran 2. Tel. 0753/309 20.

Hedemora: Tjarnans Patientförening.

STOCKHOLMS LÄN

Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholms län, Alg. 3, Solna. Tel. 08/27 81 13. Ordf. Tord Axelsson, Nordstjärneg. 1 B, Solna. Tel. 08/27 77 67.

Uttran: Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran. Tel. 0753/304 83.

SÖDERMANLANDS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Södermanlands län. Ordf. Erik Norgren, Juniv. 7, Eskilstuna. Tel. 016/521 72.

Eskilstuna: Ordf. Erik Norgren, Juniv. 7, Eskilstuna. Tel. 016/521 72.

Lungkliniken Pat.-fören. Ordf. Arne Lundh, Stenkvistav. 9, Eskilstuna 3. Tel. 016/390 18.

Katrineholm: Ordf. Börje Hedlund, Bieväg. 8 B.

Nyköping: Ordf. Helge Eriksson, Fruängsg. 10. Tel. 0155/190 55.

UPPSALA LÄN

Uppsala Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Bengt Johansson, Karlsrog. 86 A, Uppsala. Tel. 018/372 89.

Enköping: Ordf. Bo Berg, Sämskarbog. 9.

Uppsala: Korr. Mary Schelin, Gröna Gatan 23 C. Tel. 018/498 56.
Patientfören. vid Lungkliniken, avd. 41, Uppsala. Tel. 018/392 00.

Älvkarleby: Ordf. J. V. Raak, Ringv. 11, Skutskär.

VÄRMLANDS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Värmlands län. Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsv. 1 C, Hagfors. Tel. 0563/121 82.

Arvika: Ordf. Verner Augustsson, Stålsberga. Tel. 0570/331 12.

Pat.-fören. Enighet, Lungkliniken, Arvika. Tel. 0570/131 00.

Hagfors: Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsv. 1 C. Tel. 0563/121 82.

Karlstad: Ordf. Nils Perner, Malmtorgsgat. 9. Tel. 054/190 01.

Kristinehamn: Ordf. Alma Hellström, Högåsg. 12. Tel. 0550/116 20.

Säffle: Ordf. Fridolf Skoglund, Postfack 43. Tel. V. Nolby 63.

VÄSTERBOTTENS LÄN

Västerbottens Läns Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund. Tel. Umeå 404 23.

Byske: Ordf. Erling Lundsten, Åbyn, Brännfors. Tel. Brännfors 80.

Hällnäs: Patientföreningen, Hällnäs 2. Tel. 500.

Lycksele: Bången, Box 375. Ordf. Arne Årebrand, Box 2014. Tel. 104 33.

Tärna: Ordf. Bernhard Karlsson, Ström, Joeström.

Umeå: Ordf. Bror Palm, Bryggarg. 45 A, Teg.

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. Ordf. Alex Andersson, Stornäset, Alnö.

Ljungaverk: Ordf. Helmer Frosth, Box 513. Tel. Johannisberg 297 A.

Sundsvall: Skolhusallén 23. Tel. 060/569 15. Ordf. Ossian Gustavsson, Västra väg. 16. Tel. 060/550 16.

Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall.

Örnsköldsvik: Högbergsg. 9, I. Tel. 143 61. Ordf. Gunnar Nyberg, Box 1321, Gulläng. Tel. Ö-vik 197 81.

Föreningen Nyttä och Nöje, Box 129, Örnsköldsvik.

Österås: Patientföreningen, Österåsens Sanatorium. Tel. Sollefteå 230 90.

VÄSTMANLANDS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Västmanlands län, Haga parkg. 5, Västerås. Tel. 021/420 33. Ordf. K. A. Berglund, Gulporeg. 13 A, Västerås. Tel. 021/197 31.

Fagersta: Ordf. Lennart Svahn, Floraväg. 11 D.

Köping: Marieborgsv. 9. Tel. 0221/103 11. Ordf. Rune Degerman, Pungbov. 24.

Västerås: Aros, Haga Parkg. 5. Tel. 021/420 33. Ordf. Bertil Alvebris, Tråddragarg. 27 D. Tel. 021/463 33.
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Västerås. Tel. 021/371 00.

ÄLVSBORGS LÄN

SÄLKO, Postfack 216, Borås. Ordf. Herbert Ahlqvist, Akvilejagången 31, Borås. Tel. 033/200 02.

Borås: Pat.-fören. Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium. Korr. Kjell Börjeson, Vindelg. 38 A, Borås.

Kinna: Ordf. Anna Sandell, Fack 78, Kinna. Tel. 0320/105 36.

Åsunden: Patienternas Understödsförening, Sjö-Gunnarsbo Sanatorium.

ÖREBRO LÄN

Örebro Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka, Hj. Bergmans Väg 30. Korr. Torsten Lokander, Letälvsv. 5 G, Degerfors.

Garphyttan: Patientföreningen, Sanatoriet. Tel. 019/980 20.

Karlskoga: Timmermansv. 5. Tel. 0586/370 78. Ordf. Gunnar Andersson, Doberväg. 13 B, Bofors. Tel. 0586/348 80.

Örebro: Postfack 378. Ordf. Charles Andersson, Stenhuggarev. 11. Tel. 019/12 38 79.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 013/244 40. Ordf. Gustav Somdahl, Garvareg. 12, Linköping. Tel. 013/213 50.

Kolmårdssjukhuset: Kolmårdspatienternas Intresseförening. Tel. 011/914 00.

Linköping: Korr. Karl Gustav Malm, Götgat. 25. Tel. 013/320 87.

Norrköping: Skolg. 3. Tel. 011/230 19. Ordf. Sven Lönnkvist, Doraberg V. 41. Tel. 011/264 15.

RÖDFÄRG

Ni som tänker måla i sommar begär vår nya färgkatalog med målningsråd, och som upptager: rödfärg, linoljefärg i 16 kulörer, plastfärg i 6 kulörer, knutbrädsfärg, maskinfärg, takfärg, blymönjefärg, portfärg, grundfärg, spackelfärg, färdigstrykningsfärg, Dalbränd stubbtjära, asfalttjära, impregneringsolja, cementfärg, ladugårdsfärg, limfärg, golvfärg, fernissa, bors-tar m.m. Katalogen med 2 kulörkartor, sändes mot 70 öre i frimärken. Föregående års kunder erhåller katalogen utan begäran.

FÄRG & CEMENT
ULFSHYTTAN

Ordertel. 0243/510 62 kl. 9—12, 13—17

GYNNA
SVENSK
INDUSTRI

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väturen 21
ESKILSTUNA

Tel. 313 64

Keramik som terapi och hobby

UGNAR, DREJSKIVOR m. m.

Rikhaltigt lager av
GLASYRER, FÄRGER, OXIDER,
LEROR, UGNSTILLBEHÖR etc.

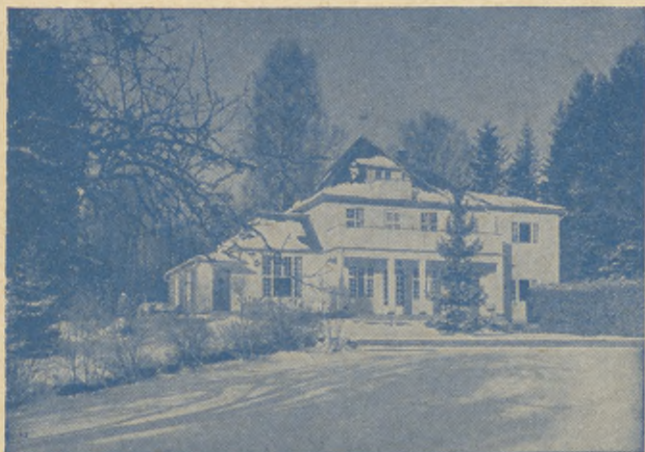
EXPORT & IMPORT

AB KERAMIK

Tel. 010/10 71 17
Box 7283
STOCKHOLM 7

Vård på konvalescenthem ger

Rekreation ● Vila

Vinter ● Sommar

- KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA
Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster
- FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÅKER (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11 — Plats för 24 gäster
- KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
EDSBJÖRKE (Värmlands län)
Telefon: Sunne 0565/271 65 — Plats för 26 gäster
- FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster
- KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster
- LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Södra Hoka 11 — Vintertid Karlshamn 0454/11566
Plats för 22 gäster
- SVANHOLMENS VILOHEM, SVANSHALS, OSBY
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Telefon: 0479/117 14 — Exp.: Kamrergatan 3, MALMÖ C
Telefon: 040/97 53 44 — Plats för 27 gäster

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokalföreningar

Eftervård ● Förebyggande vård

i avkopplande miljö och natursköna trakter

SM

stängsel

rostar

aldrig

SM-stängsel av underhållsfri lättmetall är det idealiska villastängslet, som håller sig lika fräscht och elegant i årtionden. SM-stängslet är lätt att sätta upp. Det har en enkel, robust konstruktion och levereras komplett med alla tillbehör.

Skaffa Er SM-villastängsel-handbok — hämta ett exemplar i Er specialaffär!

SVENSKA METALLVERKEN

VÄSTERÅS - Tel. 021/371 20

STOCKHOLM
08/23 67 60

GÖTEBORG
031/17 11 70

MALMÖ
040/730 90

JÖNKÖPING
036/194 75

FINSKÅN
0122/131 00

SUNDSVALL
060/114 26, 114 11